

PROTEJAREA DREPTURILOR COPIILOR

Acest text este un ghid informativ adresat profesioniștilor din domeniul asistenței sociale care lucrează cu copii și tineri aflați în îngrijire alternativă. Menit să vină în completarea broșurii *Copii și tineri în asistare: Descoperă-ți drepturile!*, acest ghid oferă îndrumări cu caracter practic din care profesioniștii în domeniul asistenței sociale se pot inspira în abordarea muncii lor de zi-cu-zi. Materialul oferă o prezentare a drepturilor copiilor ca și drepturi ale omului, pornind de la standele definiției promovate de Organizația Națiunilor Unite și Consiliul Europei și bazându-se pe standardele Quality4Children, pentru a contura o perspectivă utilă asupra metodelor și instrumentelor disponibile.

Profesioniștii pot utiliza acest ghid pe tot parcursul procesului de muncă cu copiii, din momentul în care decizia de a lua copilul în îngrijire este luată și până în punctul în care copilul se pregătește să plece. Persoanele interesate au posibilitatea de a parcurge aleator diferitele secțiuni, de a citi materialul din scoarță în scoarță sau de a-l utiliza ca și instrument util de orientare a discuțiilor cu copiii, coroborat cu broșura *Descoperă-ți drepturile!*. Presărat deseori cu povești și ilustrații, acest ghid conține exemple de teme de conversație preluate de la profesioniști din domeniul asistenței sociale, copii și tineri, ombudsmani și ONG-uri, toate cu scopul declarat de a-i ajuta și pe alții să pună în practică o abordare centrată pe drepturile copilului.

Protejarea drepturilor copiilor – Un ghid pentru profesioniștii care lucrează în îngrijire alternativă poate fi descărcat de pe pagina web www.coe.int/chilndren dedicată programului privind drepturile copiilor „Construind o Europă cu și pentru copii” derulat de Consiliul Europei.

PREMS 153713

RO

” Un ghid pentru profesioniștii care lucrează în îngrijire alternativă

www.coe.int

Consiliul Europei este cea mai importantă organizație de pe continent în materie de drepturile omului. Acesta include 47 de state membre, dintre care 28 sunt și state membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei sunt semnatare ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, un tratat menit să protejeze drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului veghează la implementarea Convenției în statele membre.

www.coe.int/children

Construind o Europă
cu și pentru copii

PROTEJAREA DREPTURILOR COPIILOR

” Un ghid
pentru profesioniștii
care lucrează cu copii
în îngrijire alternativă

www.coe.int/children

Construind o Europă
cu și pentru copii

Ediția în limba franceză
Défendre les droits de l'enfant

Programul Consiliului Europei
„Construind o Europă cu și
pentru copii” a fost înființat pentru a
proteja și promova drepturile omului
specifice copiilor și a proteja copiii
împotriva
oricăror forme de violență.
www.coe.int/children

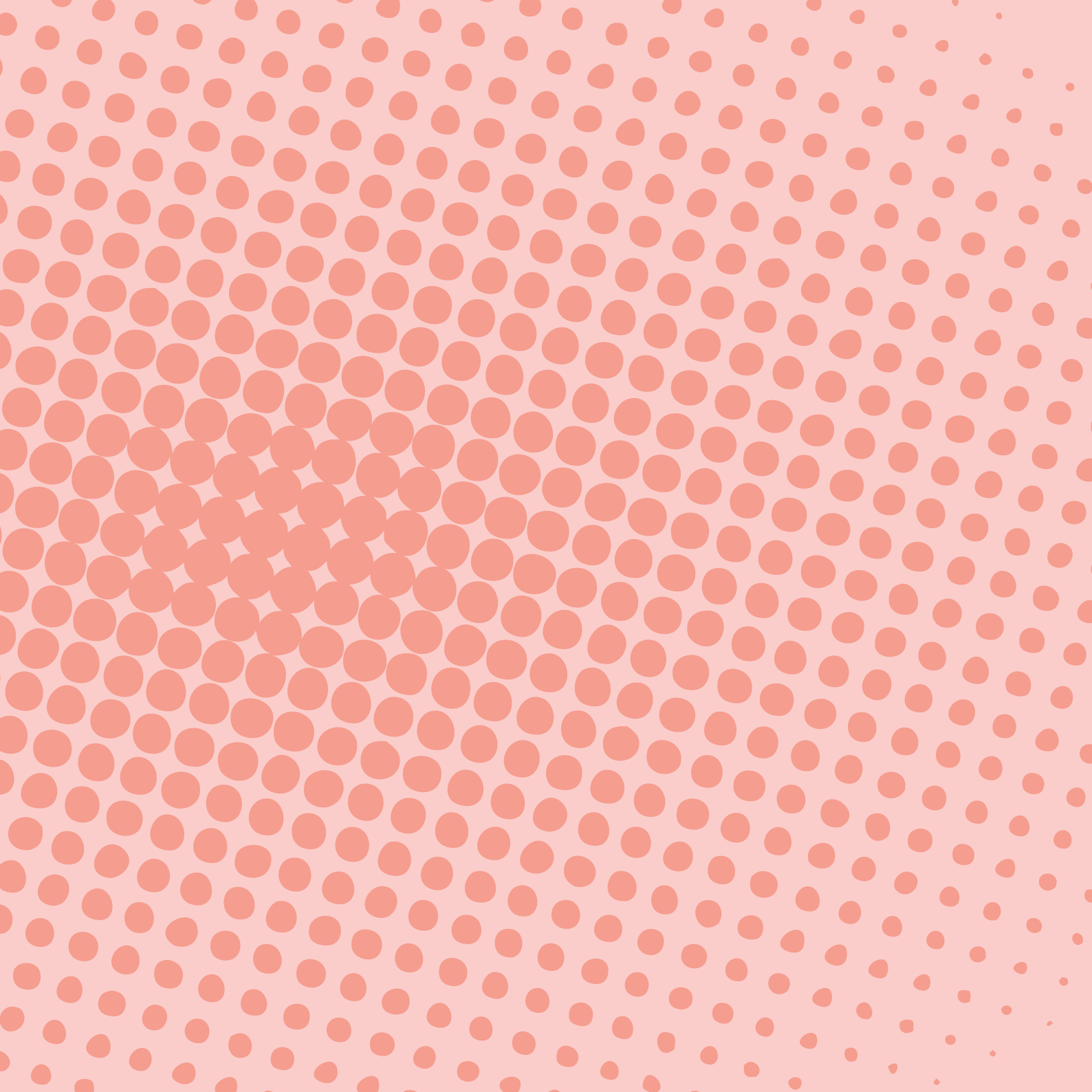
Copertă și grafică:
Departamentul Producție
Documente și Publicații (SPDP),
Consiliul Europei
Fotografii: Shutterstock

© Consiliul Europei
Martie 2014

Consiliul Europei
F-67075 Strasbourg Cedex

Cuprins

PREFAȚĂ	5
INTRODUCERE	7
CAPITOLUL 1 DREPTURILE COPILOR, DREPTURILE OMULUI	13
CAPITOLUL 2 PRINCIPII ÎNDRUMĂTOARE PENTRU MUNCA DUMNEAVOASTRĂ	19
CAPITOLUL 3 DE ACASĂ LA ÎNGRIJIRE	25
CAPITOLUL 4 ETAPA DE ÎNGRIJIRE	39
CAPITOLUL 5 IEȘIREA DIN ÎNGRIJIRE	53
ANEXA 1 GLOSAR DE TERMENI	59
ANEXA 2 AFLAȚI MAI MULTE ȘI IMPLICAȚI-VĂ	65
ANEXA 3 LEGĂTURI UTILE	67

Prefață

Protejarea drepturilor copiilor este o publicație elaborată în colaborare de SOS Satele Copiilor Internațional și Consiliul Europei. Capitalizând succesul colaborărilor anterioare care au rezultat în publicarea broșurii **Descoperă-ți drepturile!**, Consiliul Europei și SOS Satele Copiilor Internațional s-au lansat într-un alt proiect ambițios, și anume elaborarea unui ghid cu informații pentru profesioniștii din domeniul îngrijirii sociale cu privire la drepturile copiilor aflați în îngrijire alternativă, promovând astfel o abordare bazată pe drepturile copilului în munca practică a acestora.

— S-au desfășurat trei consultări naționale, în Albania, Croația și Estonia, cu scopul specific de a colecta experiențele reale și perspectivele asistenților sociali, tinerilor care au fost în situație de îngrijire, asistenților de îngrijire, pedagogilor și managerilor de îngrijire socială, managerilor din ONG-uri, reprezentanților mediului academic și ai UNICEF, ministerelor cu responsabilități în domeniul social și ombudsmanilor pentru copii, despre provocările curente cu care se confruntă profesioniștii din domeniul îngrijirii sociale și asistența de care au nevoie.

— În total, peste 80 de factori interesați au fost implicați în etapele inițiale ale elaborării broșurii, iar 25 de alți contributory au intervenit în revizuirea acesteia. Per ansamblu, finalizarea acestui ghid de datorează în mare măsură unui număr mare de persoane și organizații care și-au adus contribuția.

CONTRIBUȚII

— Mulțumirile noastre speciale sunt adresate autorului, Ellie Keen, și echipei de proiect: Ronan Mangan, Stéphanie Burel, Julia Kovalenko Djagileva, Leonard Guni, Kresimir Makvic, Alma Guma și Kélig Puyet. Consultanți pe problemele tinerilor: Gazmend Lame și Željka Matiaș și profesorii Mike Stein și June Thorburn. Din Albania: Enkelejda Lopari din partea Terre des Hommes; Gazmend Zita din cadrul Inspecție Muncii; Alket Jupri, Ombudsmanul Copiilor, și Floriana Hima din partea UNICEF. Din Estonia: Ministerul Afacerilor Sociale, Departamentul pentru Protecție Socială, Cabinetul Cancelarului pentru Justiție, Departamentul pentru Drepturile Copiilor, Universitatea din Tallinn, Institutul Asistenței Sociale, specialiștii în protecția copilului din cadrul autorităților locale Tallinn, Departamentul pentru Protecție Socială și Îngrijirea Sănătății, Departamentul pentru Bunăstare, specialiștii în protecția copilului din Districtul Lääne, Liderul comunității de tineri SOS Keila, ONG-urile EATL, ELNHÜ și Oma Pere, SEB Heategevusfond, și Uniunea pentru Bunăstarea Copilului din Estonia. Din cadrul Rețelei Sociale Europene: Catherine Holland, Manager Inovații Servicii Sociale; Graham Orwen, Director Servicii pentru Copii; Botkyrka Sweden și Sandra Hagemeyer, Servicii pentru Copii, Köln, Germania; Sandra Verhauwert, Centrele Publice Locale de Protecție Socială, Belgia; Alexis Jay, Consilier Superior Asistență Socială pentru Guvernul din Scoția; și Alfonso Lara Montero, Ofițer Superior Politici și Cercetare, Rețeaua Socială Europeană (RSE). Din cadrul SOS Satele Copiilor Internațional: Raluca Verweijen-Slamnescu, Magdalena Krenn, Alan Kikuchi White, Sylvie Delcroix, Barbara Sailer, Claudia Grasl, Wolfram Schneider-Arnoldi, Jan Folda, Beata Kulig and Jasna Sofovic, precum și alți profesioniști în domeniul serviciilor sociale, copii și tineri care, prin implicarea lor, au adus un aport important la elaborarea prezentului ghid.

— **Protejarea drepturilor copiilor** nu este doar un alt ghid pe care asistenții sociali și personalul de îngrijire să îl citească; acesta se dorește a fi deopotrivă un ghid și un set de instrumente care oferă exemple de abordări practice menite să îmbunătățească activitatea practică a acestora. Scopul său este să demonstreze profesioniștilor în domeniul îngrijirii și asistenței sociale că adoptarea unei abordări care are la bază drepturile copilului în munca lor de zi-cu-zi nu ameliorează doar experiența de îngrijire pentru copii, ci și propria activitate practică a profesioniștilor din domeniu. Acesta urmărește să evidențieze faptul că copiii care se află în îngrijire alternativă trebuie plasați în centrul tuturor proceselor de îngrijire și, dincolo de orice altceva, drepturile și bunăstarea acestora trebuie să fi protejate și tratate ca sacre.

Introducere

„Atunci când suntem respectați și ascultați, între noi și asistenții sociali se creează o atmosferă de prietenie“.

Tânăr în îngrijire alternativă, Albania

DESPRE GHID

Acest ghid este destinat celor care lucrează cu copii și tineri în unități de îngrijire alternativă. Scopul este să vă ajute să înțelegeți și să promovați drepturile copiilor cu care lucrați. Se dorește, în plus, să vă fie un sprijin și în munca importantă pe care o faceți.

” Îndepărtarea unui copil din îngrijirea familiei trebuie să fie privită ca o măsură la care să se recurgă în ultimă instanță și, ori de ce câte ori este posibil, o măsură temporară și cât mai scurtă cu putință.

Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor

— Experiența unui număr de sectoare diferite și de țări diferite ne-a arătat că adoptarea unei abordări a îngrijirii alternative a copiilor care să aibă la baza drepturile acestora ajută la crearea unui mediu cu mai multe realizări, în condiții de stres mai redus și mai promițător pentru toți cei implicați. În plus, aceasta a fost recunoscută și drept abordarea „corectă”: copiii și tineri au drepturi, la fel ca adulții. Eu sunt îndreptățiți la respectarea acestor drepturi de către adulții cu care intră în contact.

— O abordare a activității în domeniul îngrijirii alternative a copiilor bazată pe drepturile omului:

- ▶ oferă mai multe realizări, mulțumită relațiilor care se construiesc pe încredere și respect reciproc. Satisfacțiile pentru dumneavoastră și copiii și tinerii cu care lucrați sunt multiple;
- ▶ reduce nivelul de stres pentru că permite o mai ușoară identificare a problemelor și o mai mare „responsabilitate” asupra deciziilor din partea celor care trebuie să le pună practică, și deci, șanse mai mari de asumare a acestora;
- ▶ oferă o perspectivă mai promițătoare datorită caracterului dedicat susținerii copiilor și tinerilor: această abordare permite familiarizarea lor cu provocările cu care se vor întâlni mai târziu în viață și îi „echipează” cu strategii pe care le pot aplica pentru a depăși aceste provocări.

” Îi mulțumesc educatorului meu pentru tot - este cel mai bun educator pe care aș fi putut să îl am. Mulțumesc pentru că ați crezut în mine.

Tânăra în îngrijire alternativă, Croația

— Acest ghid însoțește o broșură cu titlul **Descoperă-ți drepturile!** care informează copiii și tinerii despre drepturile lor și le arată ce înseamnă exercitarea acestora în practică. Recomandarea este să parcurgeți ambele texte și să prezentați broșura copiilor și tinerilor cu care lucrați. Le veți demonstra astfel seriozitatea dumneavoastră, iar încrederea va începe să se clădească de ambele părți.

PROVOCĂRILE CU CARE VĂ CONFRUNTAȚI...

— Munca pe care o realizați are o valoare enormă și o importanță deosebită, atât pentru copii, cât și pentru societate în ansamblul ei. Deseori, însă, societatea nu reușește să recunoască provocările care vi se aștern în față, responsabilitatea pusă pe umerii dumneavoastră și stresul cauzat de munca desfășurată.

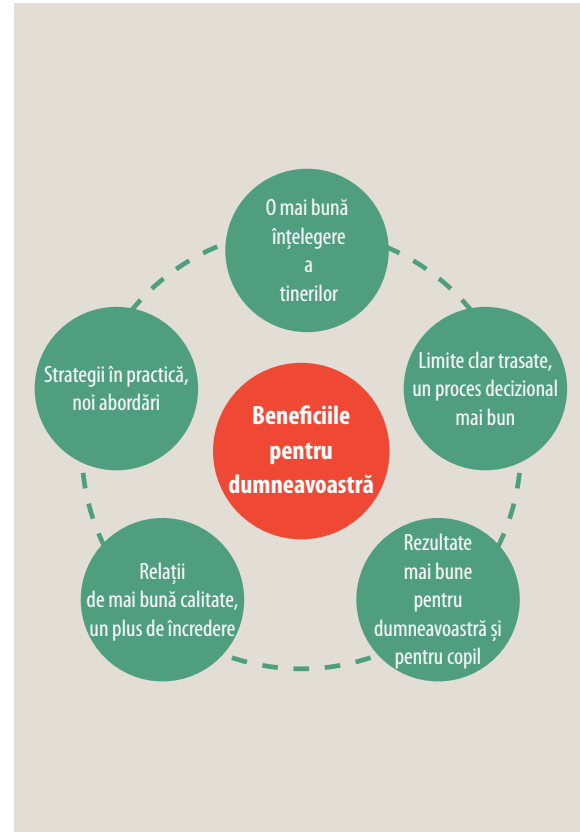
- ▶ Adesea, provocările sunt intrinseci comportamentului persoanelor pe care le aveți în îngrijire.
- ▶ De multe ori, trebuie să luați decizii dificile, mai ales atunci când nevoile sau drepturile persoanelor sunt divergente.
- ▶ Trebuie să respectați un set de reguli, politici și legi.

— Și peste toate acestea, găsirea unui echilibru între sarcinile dumneavoastră administrative, necesitatea de a lucra direct cu copiii pe care îi aveți în îngrijire și absența, de cele mai multe ori, a sprijinului profesional de care aveți nevoie, se poate dovedi un demers destul de dificil.

DE CE TREBUIE SĂ CITIȚI ACEST GHID

— Drepturile copiilor nu înseamnă muncă în plus: ele oferă un mod diferit de a vă raporta la munca pe care o faceți.

— Conținutul prezentului ghid vă oferă o perspectivă alternativă asupra a ceea ce faceți, precum și câteva sugestii cu caracter practic pe care le utilizați în munca de zi-cu-zi. Ele nu vor încărca lista de sarcini sau provocări dificile care însoțesc, în mod inevitabil, mare parte a activității dumneavoastră curente în practică.

” Obținem rezultate bune atunci când lucrăm împreună! Putem vedea rezultatele muncii noastre!

Asistent social din Croația

CUM SE UTILIZEAZĂ ACEST GHID

” Statul, prin autoritățile sale competente, are rolul de a veghea la siguranța, bunăstarea și dezvoltarea tuturor copiilor plasați în îngrijire alternativă.

Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor

■ În mod ideal, ghidul trebuie perceput - și citit - ca un întreg. Acesta descrie o abordare generală a muncii cu copiii și tinerii aflați în îngrijire alternativă, permițându-vă o mai bună înțelegere bazată pe o viziune generală.

■ Cu toate acestea, puteți alegeți și să parcurgeți secțiunile separate, după cum vă permite timpul. Fiecare capitol a fost conceput astfel încât să poată fi înțeles fără să fi trecut în revistă secțiunile anterioare. Ultimele trei capitole ale ghidului se referă în mod aparte la cele trei etape majore ale procesului de îngrijire. Toate pot fi citite ca și capitole de sine-stătătoare folosindu-vă de termenii evidențiați pentru referire la alte părți ale ghidului.

- ▶ Capitolul 1 oferă informații generale importante despre drepturile copiilor: acesta trasează câteva dintre ideile centrale și principiile cheie. Înțelegerea acestor principii va facilita aplicarea liniilor de îndrumare practică din capitolele 3, 4 și 5.
- ▶ Capitolul 2 analizează în mai multe detalii cele patru „principii îndrumătoare” care stau la baza drepturilor copiilor: acesta are un caracter practic și prezintă un număr de sarcini și ilustrări simple a ceea ce înseamnă aceste principii pentru munca dumneavoastră. Lista de verificare finală de la pagină va fi utilă în orice etapă a procesului de îngrijire.

Principiile de îndrumare ale CNUDC

Participarea

Nediscriminarea

Viața, supraviețuirea, dezvoltarea

Interesul superior al copilului

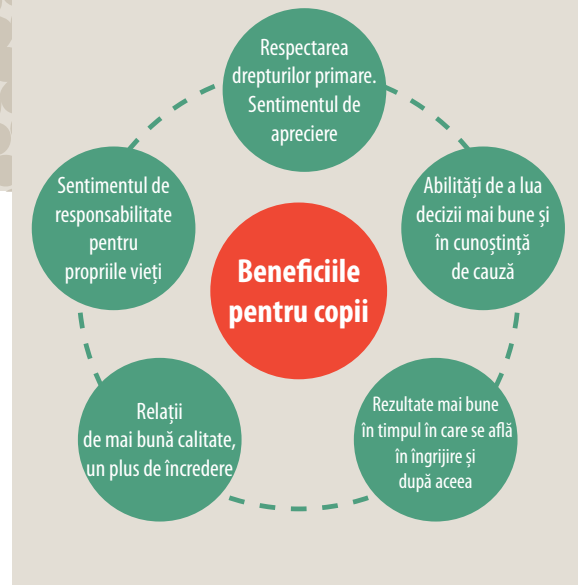
IMPORTANȚA FAMILIEI DE ORIGINE

■ Vă rugăm să aveți în vedere faptul că acest ghid începe cu momentul în care decizia de a lua copilul în îngrijire a fost luată și se încheie cu momentul în care copilul este pregătit să plece. Ghidul nu abordează și munca de prevenție derulată înainte ca un copil să intre în îngrijire, deși principiile descrise în capitolul 2 vor prezenta, de asemenea, relevanță, pentru această etapă. Dată fiind importanța păstrării copilului în familie ori decât ori este posibil, căutarea de alternative în această etapă inițială trebuie să fi fost una cu caracter exhaustiv: toate celelalte opțiuni trebuie să fi fost analizate, iar toți actorii relevanți consultați. Aceștia sunt familia copilului, toți profesioniștii relevanți și, evident, copilul.

— Ghidul vă va ajuta în plus să duceți la îndeplinire chiar acele sarcini pe care ați vrut să le vedeți finalizate când ați ales această profesie! Respectarea drepturilor copiilor le va oferi o experiență de mai bună calitate atunci când se află în îngrijire și îi va echipa cu deprinderile de care vor avea nevoie pentru a duce o viață independentă în lumea de afară.

— Rolul familiei de origine în decursul procesului este foarte important. Atâta vreme cât aceasta nu pune în pericol protecția copilului sau nu îngreunează dezvoltarea acestuia, contactul permanent cu familia trebuie păstrat, iar membrii acesteia trebuie consultați ori de câte ori se iau decizii importante.

— Rețineți faptul că majoritatea copiilor aflați în îngrijire alternativă nu sunt orfani și își doresc ca părinții lor, alte rude care se ocupă de îngrijirea lor și frații/surorile să fie implicați. A avea grijă de un copil înseamnă și a susține familia de origine a copilului.

Capitolul 1

Drepturile copiilor, drepturile omului

DREPTURILE NOASTRE

Prezentul capitol prezintă unele dintre ideile și principiile cheie care se află în centrul drepturilor copiilor. Acesta își dorește să vă ajute să vedeți cum și unde se poate acorda mai multă atenție astfel încât respectivele drepturi să fie respectate în munca dumneavoastră.

— Nu uitați însă că și dumneavoastră aveți drepturi! Munca pe care o faceți este deja foarte importantă și aduce un aport semnificativ la protejarea unora dintre cei mai vulnerabili membri ai societății. În procesul de muncă, drepturile dumneavoastră trebuie de asemenea protejate.

— V-ați asumat acest rol și această responsabilitate importantă cu scopul de a-i sprijini, proteja și susține pe cei cu nevoie speciale - în special ca urmare a vârstei și vulnerabilității acestora. De ajutor în munca dumneavoastră vă poate fi o mai bună identificare a acelor nevoie speciale și deținerea strategiilor de satisfacere a acestora.

— Drepturile copiilor conferă o listă scurtă utilă a problemelor la care trebuie să fiți în mod aparte atenți, acele arii unde copiii au probabil nevoie de sprijin sau protecție suplimentară. Drepturile copiilor oferă muncii dumneavoastră și un punct focal diferit astfel încât să puteți oferi sprijinul necesar în condiții mai bune fără a vă supune însă la o povară suplimentară. Într-adevăr, veți constata că multe dintre provocările cu care vă confrunțați în prezent se vor transforma, iar satisfacțiile vor fi deosebite!

” Nu putem face decât tot ce ne stă în putință pentru a proteja demnitatea copiilor - suntem toți oameni, egali, care merităm să fim tratați cu respect.

Asistent social, Croația

” Nu există încredere mai sacră decât cea pe care lumea o acordă copiilor. Nu există responsabilitate mai importantă decât cea de a ne asigura că drepturile le sunt respectate, bunăstarea le este protejată, viețile le sunt ferite de teamă și lipsuri și că pot crește în pace.

Kofi Annan, fost Secretar general al ONU

Drepturile omului sunt garantate de stat. Ele asigură protecție tuturilor.

Drepturile copiilor oferă protecție și sprijin special tuturilor celor cu vârsta sub 18 ani.

Protejarea drepturilor copiilor este în sarcina statului și a celor care au responsabilități specifice în materie de copii (inclusiv asistenții sociali).

” Dată fiind lipsa sa de maturitate fizică și intelectuală, copilul are nevoie de protecție și îngrijire speciale, inclusiv de o protecție juridică adecvată, atât înainte cât și după nașterea sa.

Declarația ONU privind drepturile copilului

ÎNTREBĂRI FRECVENTE

CARE SUNT DREPTURILE COPIILOR?

— Drepturile copiilor sunt drepturile tuturilor persoanelor cu vârsta sub 18 ani. Scopul acestora este să protejeze copiii și tinerii: ei trebuie să fie tratați și respectați ca oameni, beneficiind de acces deplin la drepturile omului care sunt conferite tuturilor oamenilor. Însă drepturile copiilor recunosc și faptul că vulnerabilitatea lor, o consecință a vârstei fragede și lipsei de maturitate a acestora, ne impun să acordăm o atenție aparte nevoilor de protecție și îngrijire speciale ale copiilor.

— Drepturile copiilor includ dreptul tinerilor de a fi tratați cu demnitate și respect, la protecție împotriva oricărei forme de discriminare, de a le fi satisfăcute nevoile primare - cum ar fi hrană, siguranță, îngrijire medicală, educație, precum și de a juca un rol activ în societate. Aceste drepturi sunt consfințite în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (denumită în cele ce urmează CNUDC), instrument care a fost acceptat de toate statele din Europa și de aproape toate țările lumii.

DE CE AU COPII DREPTURI „SPECIALE”?

— Copiii nu au drepturi speciale! Ei au aceleași drepturi ca și orice alt om - inclusiv dumneavoastră. S-a recunoscut însă faptul că copiii, ca și alte grupuri, au nevoie de atenție specială ca și consecință a vârstei și vulnerabilității acestora. Ei formează un grup care se confruntă deseori cu dificultăți în accesarea propriilor drepturi.

” Copiii nu sunt mini-persoane cu mini-drepturi, mini-sentimente și mini-demnitate umană. Ei sunt ființe vulnerabile cu drepturi depline care au nevoie de mai multă, nu de mai puțină protecție [comparativ cu adulții].

Maud de Boer-Buquicchio,
fost Secretar General Adjunct,
Consiliul Europei (2002-2012)

CARE ESTE ÎNSĂ SITUAȚIA COPILOR ÎN ÎNGRIJIRE ALTERNATIVĂ?

— Dacă, în general, copiii au nevoie de protecție și sprijin speciale, atunci acest lucru este cu atât mai adevărat în cazul copiilor care au fost îndepărtați din mediul lor familial. Există dovezi care atestă că provocările specifice asociate îndepărtării dintr-un mediu familial, deseori din motive foarte temeinice, pot continua să aibă un impact asupra tinerilor pe tot parcursul vieții acestora.

” Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi.

Declarația universală a drepturilor omului

— Copiilor trebuie să li se satisfacă nevoile primare. Aceștia nu trebuie privați de hrană, apă, îngrijire medicală, educație, etc.

CARE SUNT DREPTURILE OMULUI?

— Drepturile omului sunt drepturile pe care toți oamenii din lume le posedă pur și simplu datorită condiției lor umane. Și dumneavoastră aveți drepturi ale omului și este important ca drepturile dumneavoastră să nu facă obiectul niciunui abuz.

— Drepturile omului nu asigură un standard ideal de viață, ci stabilesc standardele minime pentru politicile și practicile guvernamentale, în ceea ce privește atât ce nu trebuie să facă acestea - cum ar fi să permită tratarea oamenilor într-o manieră inumană sau degradantă -, cât și măsurile pozitive pe care trebuie să le ia, cum ar fi asigurarea educației sau a îngrijirii medicale primare pentru toți.

DAR CE PUTEM SPUNE DESPRE RESPONSABILITĂȚI?

— Drepturile omului și drepturile copiilor stabilesc anumite standarde minime de bază cu privire la care responsabilitatea supremă aparține guvernului și reprezentanților acestuia. Aceste standarde minime trebuie atinse indiferent de comportamentul unei persoane.

— Spre exemplu:

- Nimeni nu trebuie să fie privat de hrană sau apă pentru că a avut un comportament inacceptabil.
- Nimeni nu trebuie să fie bătut sau intimidat - chiar și atunci când el a acționat astfel la adresa celorlalți.

— Drepturile omului și drepturile copiilor nu trebuie niciodată luate complet. Acestea ne protejează nevoile cele mai primare pe care le avem ca și ființe umane. Însă anumite drepturi pot face obiectul unor limitări - posibil pentru a-i proteja pe alții sau pentru a proteja societatea în ansamblu sau chiar, uneori, pentru a proteja pe cineva de propria persoană.

— Spre exemplu:

- ▶ Libertatea unui copil poate fi limitată atunci când se consideră că acesta ar putea să se pună în pericol dacă i s-ar permite libertate deplină.
- ▶ Libertatea de expresie a unui copil poate fi limitată dacă acesta supune lucruri care îi lezează pe ceilalți.

— Rețineți faptul că principiul de bază este că drepturile NU trebuie limitate decât dacă este absolut necesar!

CUM PUTEM COMBINA DREPTURILE COPIILOR CU LEGILE ȘI POLITICILE NAȚIONALE?

— Profesioniștii din domeniul sănătății și social trebuie să se conformeze unui număr uriaș de linii de îndrumare, politici și acte normative naționale. Dat fiind faptul că guvernul dumneavoastră a semnat CNUDC, nu ar trebui să existe niciun conflict între aceste politici și acte normative și drepturile copiilor. Drepturile copiilor pot fi privite mai mult drept „principii” care oferă un cadru comportamental și influențează modul în care vă duceți la îndeplinire obligațiile.

— Principiile sunt discutate în capitolul 2 al acestui ghid.

— Multe dintre drepturile omului pot fi restricționate sau limitate pentru a proteja drepturile celorlalți sau nevoile societății.

— A utiliza drepturilor copiilor pentru a vă ghida comportamentul înseamnă a privi politicile și legile naționale prin filtrul drepturilor copiilor.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI

— Cel mai important document internațional care conturează drepturile copiilor este CNUDC. Aceste drepturi se aplică tuturor copiilor, inclusiv celor aflați în îngrijire alternativă. O scurtă sinteză este prezentată mai jos.

CE DREPTURI AU COPIII?

Drepturile la supraviețuire

Acestea acoperă cele mai primare nevoi ale vieții. Acestea includ dreptul la viață, nutriție, îngrijire medicală, un standard adecvat de viață și adăpost.

Drepturile la dezvoltare

Acestea includ drepturile esențiale la o dezvoltare sănătoasă a copilului - cum ar fi dreptul la educație, joacă, acces la informații, libertate de religie și de a lua parte la activități culturale.

Drepturile la protecție

Aceste drepturi asigură protecția copilului împotriva practicilor periculoase, abuzurilor, exploatării, violenței, războiului sau oricărui alt lucru care ar putea să îl pună în pericol.

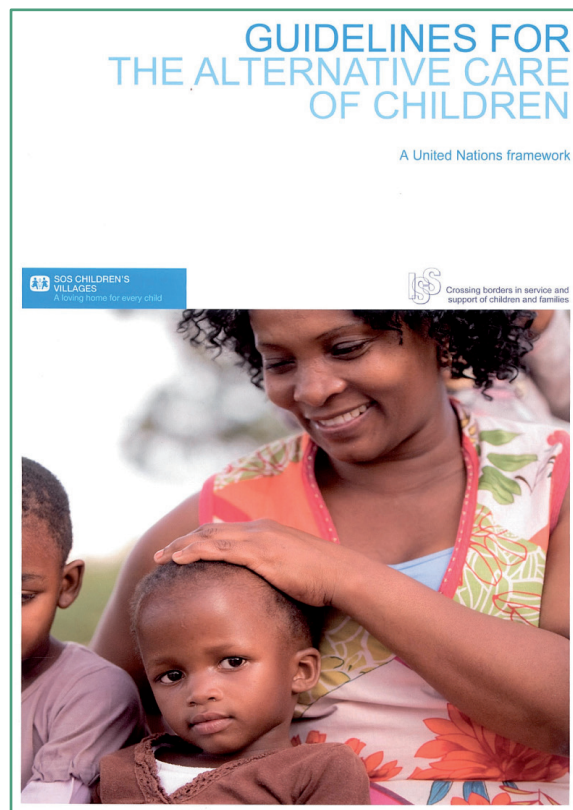
Drepturile la participare

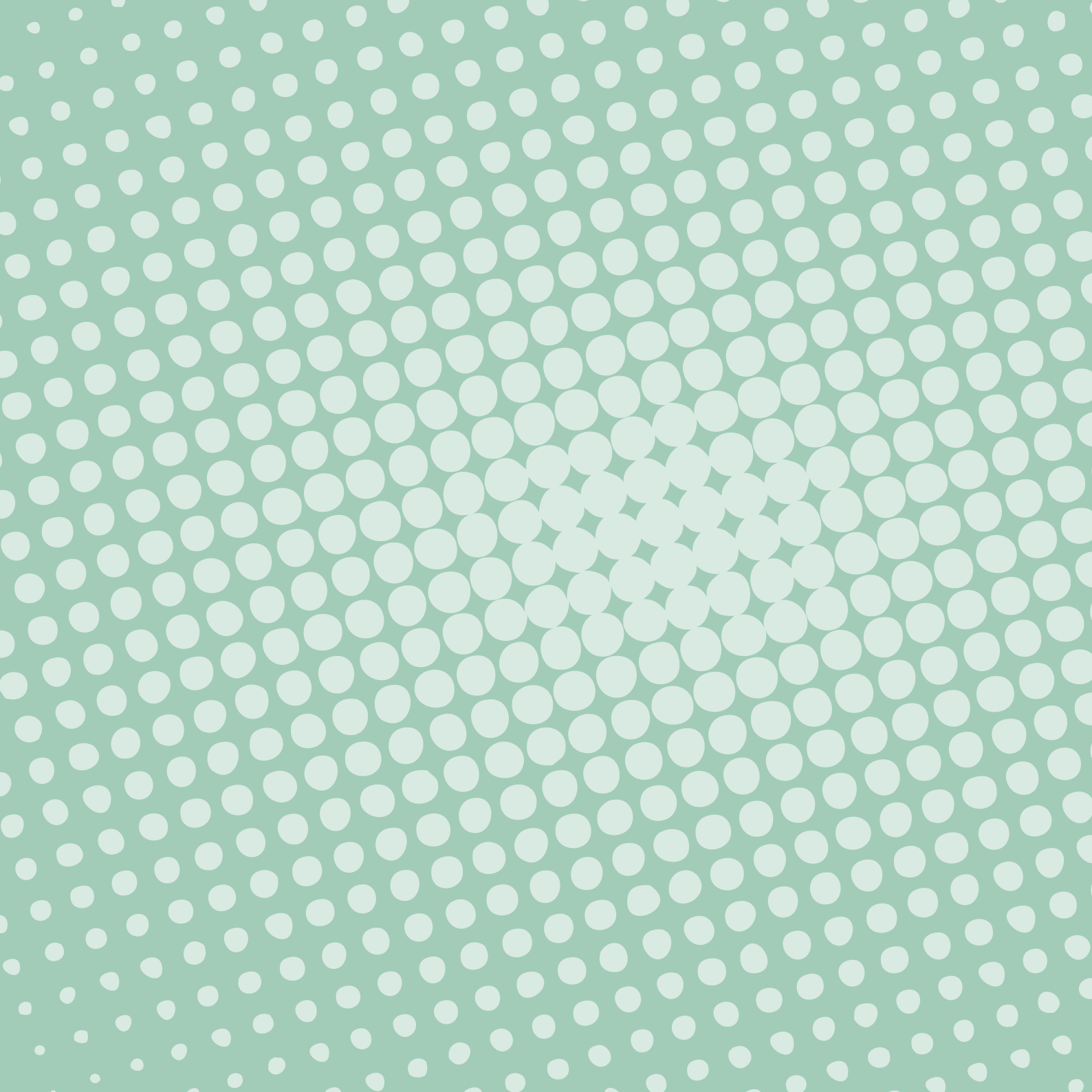
Aceste drepturi asigură faptul că vocea copilului se face auzită în deciziile care îl privesc personal și care privesc și comunitatea din care face parte. Opiniile acestora trebuie auzite și luate în considerare și trebuie să aibă posibilitatea de a se alătura altora și de a-și exprima liber opiniile.

Alte documente internaționale

— Organizația Națiunilor Unite și Consiliul Europei, în special, dar și un număr de organizații nonguvernamentale au recunoscut necesitatea elaborării de standarde speciale pentru copiii care trăiesc în îngrijire alternativă sau pentru situațiile în care se are în vedere impunerea unei astfel de măsuri. Aceste standarde recunosc nevoia aparte a acestor tineri de a fi protejați și sprijiniți.

— Informații suplimentare importante și legături la standarde sunt incluse în anexe. Avem la dispoziție resurse utile pentru a crește nivelul de conștientizare cu privire la drepturile copiilor în general, precum și materiale de campanie dedicate în mod specific temelor importante, cum ar fi oprirea violenței sexuale împotriva copiilor și a pedepselor corporale aplicate copiilor în toate domeniile.

Capitolul 2

Principii îndrumătoare pentru munca dumneavoastră

Cele patru principii îndrumătoare care curg prin fiecare articol al CNUDC oferă un mod simplu de a integra drepturile copiilor în munca dumneavoastră. Folosiți lista de verificare rapidă de la pagina 24 pentru a verifica dacă deciziile sau măsurile pe care le luați vor respecta drepturile copiilor și tinerilor cu care lucrați.

— Cele patru principii sunt conturate în mai multe detalii mai jos.

PRINCIPIUL 1: PARTICIPAREA

Participarea este cheia către înțelegerea drepturilor copiilor. Aceasta trebuie să paveze calea către o stare de fapt în care fiecare drept este protejat și respectat. Această idee este afirmată fără echivoc în prima parte a articolului 12 al CNUDC.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI

— **Articolul 12.1.** Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îi privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

” Fiecare dintre drepturile articulate în Convenție [cu privire la drepturile copilului] este inerent demnității umane și dezvoltării armonioase ale fiecărui copil.
UNICEF

— Participarea copilului la deciziile care îl privesc este un principiu director al CNUDC. Copiii sunt oameni în toată puterea cuvântului și trebuie întotdeauna consultați și ascultați, iar opiniile lor trebuie luate în considerare.

PARTICIPAREA AUTENTICĂ

— Implicarea „simbolică” a copiilor este un demers ușor: le solicităm opinia pentru a o putea ignora apoi! Lucrurile se complică un pic atunci când vine vorba de o participare reală. Este nevoie de aportul ambelor părți, adulți și copii, care trebuie să creadă unii în ceilalți și în proces.

— Toate acestea necesită timp și răbdare. Din perspectiva copilului, acesta va dori să vadă că opinia lui vă interesează și că doriți să găsiți o soluție care să fie construită în jurul acestei opinii. Din perspectiva dumneavoastră, trebuie să existe convingerea că opiniile copilului contează cu adevărat, că acestea pot conduce la un rezultat mai bun pentru toată lumea. Comunicarea între dumneavoastră și copil trebuie să fie efectivă, onestă și constructivă. Stabilirea unei relații bazată pe încredere este esențială. Nu vă lăsați dezarmat dacă apar obstacole! Cu cât implicați mai mult copiii și tineri pe care îi aveți în îngrijire și cu cât le acordați mai multă încredere, cu atât vor fi mai mari recompensele pentru toți.

Informați

Copiii și tinerii trebuie să și se prezinte toate informațiile de care au nevoie pentru a lua parte la procesul decizional. Trebuie să vă asigurați că informațiile sunt accesibile tuturor copiilor: limbajul nu trebuie să fie exagerat de complicat, iar dumneavoastră trebuie să luați în considerare diferitele nevoi (cum ar fi disponibilitatea informațiilor în format foarte lizibil sau în alte limbi).

Discutați

Copiii au nevoie de timp și de spațiu pentru reflecta și discuta problemele. În cazul copiilor mai mici sau a celor care au o capacitate mai redusă de a participa și discuta, trebuie să asigurați facilitare.

Ascultați

Dumneavoastră - și ei - trebuie să aveți, în egală măsură, capacitatea de a asculta! Copiii trebuie ajutați să se asculte unul pe celălalt, iar dumneavoastră trebuie să vă asigurați că ascultați orice idei cu care ei își doresc să contribuie la proces.

Analizați

Dacă decizia finală este luată de un adult, trebuie să vă asigurați că ideile și preferințele tinerilor sunt atent cântărite. Faptul că ideile provin de la tineri este important și poate uneori să aibă o greutate mai mare fie că dumneavoastră sunteți sau nu de acord cu opinia acestora.

Feedback

Acesta capătă o importanță aparte atunci când decizia finală a fost luată de adulți. Tinerii trebuie informați despre modul în care ideile și dorințele lor au fost luate în considerare, iar atunci când acestea nu au fost reținute, motivul respingerii.

REȚINEȚI!

- ▶ Copiii au dreptul să își exprime opinia cu privire la fiecare chestiune care îl privește.
- ▶ Copiii dobândesc acest drept de îndată ce sunt capabili să își formeze o opinie și să o exprime în orice mod.
- ▶ Existența acestui drept înseamnă că adulții au sarcina de a asculta copii și tineri: trebuie să le luăm opiniile în considerare.
- ▶ Nu trebuie neapărat să faceți exact ce își dorește copilul. Acest lucru poate să depindă de vârsta și gradul de maturitate a copilului, precum și de specificul deciziei. Însă trebuie să explicați copilului de ce ați decis să nu dați curs raționamentului său în fiecare caz în parte.

■ Copiii trebuie capacitați astfel încât să simtă că își pot exprima opinia. Ei trebuie să înțeleagă că opiniile le sunt apreciate, indiferent care sunt acestea.

” Dacă aș fi fost ascultat și nu mi s-ar fi spus că nu pot să merg la echipa de fotbal, aș fi fost mai respectuos și recunoscător.
Tânăr în îngrijire alternativă, Albania

” Nu am fost niciodată consultat și nu am avut un cuvânt de spus și asta m-a determinat să abandonez școala, când de fapt vroiam să rămân.
Tânăr în îngrijire alternativă, Croația

” Nu era nimeni cu care puteam să vorbesc și să îmi împărtășesc trăirile, sentimentele și temerile sau care să reacționeze la deciziile cu care nu eram de acord.
Tânăr în îngrijire alternativă, Croația

■ Gândiți-vă la cum v-ați simți în una dintre aceste situații. Cum ar influența asta modul în care i-ați privi pe adulții din jurul dumneavoastră?

PRINCIPIUL 2: CONTESTAREA DISCRIMINĂRII

— Principiul nediscriminării - sau egalității - are două aspecte importante. Importanța ambelor se referă la asigurarea faptului că, ori de câte ori este posibil, copiii au acces la aceleași drepturi, oportunități și privilegii.

- Caracteristicile lipsite de relevanță nu trebuie niciodată să fie un temei pentru un tratament diferit aplicat unui copil. Spre exemplu, identitatea de gen, orientarea sexuală sau identitatea etnică a copilului nu trebuie să genereze un tratament diferit - exceptând situația în care aceste caracteristici prezintă relevanță pentru o anumită decizie. O fată nu trebuie exclusă de la un curs de tâmplărie doar pentru că este fată, la fel cum nici un copil cu dizabilități nu trebuie exclus din activitățile sportive. Niciuna dintre aceste „diferențe” nu vor prezenta, probabil, relevanță pentru aceste activități specifice.
- Uneori, nevoilor sau abilitățile copilului pot impune un tratament diferit astfel încât acesta să poată beneficia de pe urma aceluiași oportunități ca și alți copii. În astfel de cazuri, nediscriminare înseamnă că aceste diferențe trebuie luate în considerare, deseori printr-o altă modalitate de a oferi sprijin copilului. Copiii cu dizabilități pot avea nevoie de sprijin fizic sau de asistență cu cititul sau înțelegerea; copiii refugiați sau migranți pot avea nevoie de ajutor cu învățarea limbii; copiii cu convingeri religioase, orientare sexuală sau convingeri culturale diferite pot avea nevoie de măsuri speciale de protecție prin care accesul la drepturile minime de bază să fie sprijinit.

— În general, atunci când circumstanțele copiilor sunt similare, tratamentul trebuie să fie similar, iar când circumstanțele sunt diferite, tratamentul trebuie să fie diferit. Evitați să emiteți judecăți cu privire la ce poate sau nu poate să facă un copil din cauza caracteristicilor pe care le considerați relevante și adoptați o abordare individualizată a cazurilor pentru a preveni izolarea copilului din cauza circumstanțelor sale particulare. Izolarea bazată pe discriminare și stigmatizare va împiedica accesul acestora la drepturi, alături de ceilalți copii.

PRINCIPIUL 3: DREPTUL LA VIAȚĂ, SUPRAVIEȚUIRE, DEZVOLTARE

— Copiii au dreptul la viață și dreptul de a se dezvolta fizic și psihic, în egală măsură. Aceștia trebuie protejați împotriva amenințărilor și pericolelor externe, spre exemplu, abuzuri, privare severă și îmbolnăvire. Copiii trebuie să li se pună la dispoziție tot ceea ce este necesar pentru o dezvoltare sănătoasă și bunăstarea generală.

— Niciun copil nu trebuie privat de un serviciu de care ceilalți copii beneficiază din cauza unor caracteristici care nu prezintă relevanță pentru decizia în cauză.

” Un copil s-a comportat necorespunzător. Acestuia nu i s-a dat mâncare o zi întregă; dreptul său la hrană nu a fost respectat. Tânăr în îngrijire alternativă, Albania

PRINCIPIUL 4: INTERESUL SUPERIOR AL COPILULUI

■ În toate deciziile care privesc copii, interesul superior al copilului trebuie să fie considerentul primordial. Aveți datoria de a face tot ce este mai bine pentru protecția, dezvoltarea și bunăstarea copilului.

■ Evident, și opiniile copilului despre ce este „cel mai bine” prezintă importanță.

- ▶ Cei care veghează la bunăstarea copilului pot avea nevoie de ajutor - din partea copilului - pentru a înțelege de ce o propunere de soluție nu este ceea ce își dorește copilul.
- ▶ Se poate dovedi necesar ca profesioniștii din domeniul social să încerce alte metode de a explica copilului sau de a comunica cu acesta pentru a ajunge la o soluție comună.
- ▶ Atunci când copilul pare să nu aibă capacitatea de a înțelege care îi este interesul superior, acest interes poate fi înlocuit, mai ales când sunt în joc considerente de siguranță.
- ▶ Ca și standard minim, copilul are nevoie să simtă că a fost ascultat și că opiniile sale au fost luate în serios.

” În toate măsurile care privesc copii (...), interesul superior al copilului trebuie să fie considerentul primordial.

Articolul 3, CNUDC

REȚINEȚI!

■ Nu puteți evalua interesul superior al copilului fără a lua în considerare opiniile acestuia!

■ Poate că nu împărtășiți aceeași opinie: susțineți-vă poziția cu argumente. Asigurați-vă că aceștia înțeleg că lucrurile pot necesita o desfășurare diferită.

PRINCIPII DE ÎNDRUMARE: O LISTĂ DE VERIFICARE RAPIDĂ A DECIZIILOR ȘI MĂSURILOR

Principiul 1: Participarea	
Ați aflat ce își dorește copilul, iar opiniile și dorințele sale au fost luate în considerare?	Imperativ!
Principiul 2: Nediscriminarea	
Ați emis ipoteze despre copil pe baza unor factori lipsiți de relevanță, cum ar fi genul, convingerile religioase, originea etnică, etc.?	Nepermis!
Ați luat în considerare toate nevoile specifice generate de genul, convingerile religioase, originea etnică, etc. a copilului?	Imperativ!
Principiul 3: Protejarea vieții, supraviețuirea și dezvoltarea copilului	
Există probabilitatea ca acțiunile dumneavoastră să pună în pericol viața, supraviețuirea sau dezvoltarea copilului?	Nepermis!
Există probabilitatea ca lipsa dumneavoastră de acțiune să pună în pericol viața, supraviețuirea sau dezvoltarea copilului?	Nepermis!
Principiul 4: Interesul superior al copilului	
Decizia finală este în interesul superior al copilului?	Imperativ!
În cazul în care copilul nu este de acord, ați încercat să explicați de ce o anumite măsură se poate dovedi necesară?	Imperativ!

REȚINEȚI...

Drepturile copiilor nu oferă copiilor tot ce își doresc! Acestea acoperă nevoile primare.

Drepturile copiilor sunt menite să asigure că standardele minime sunt îndeplinite pentru copii și tineri.

Drepturile copiilor nu înseamnă că drepturile adulților - sau ale celorlalți copii - nu contează!

Statul și cei care poartă de grijă unui copil sunt responsabili să se asigure că drepturile copiilor sunt respectate în permanență.

Indiferent de ce face un copil, acesta are în continuare dreptul ca drepturile sale minime de bază să îi fie respectate.

Capitolul 3

De acasă la îngrijire

PATRU PROCESE PENTRU INTRAREA ÎN ÎNGRIJIRE

■ Copilul va avea de depășit patru procese pline de provocări înainte de a intra în îngrijire:

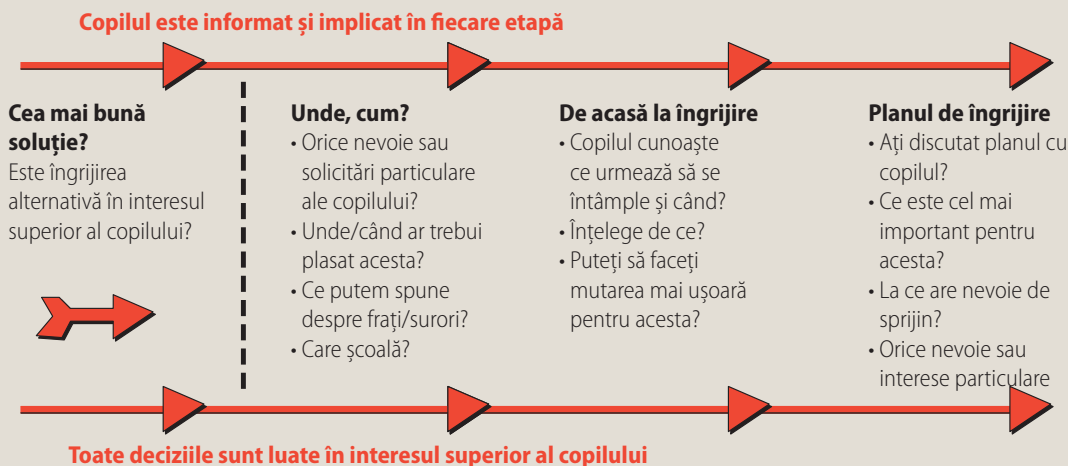
- ▶ Procesul decizional: dacă un copil să fie sau să nu fie luat în îngrijire.
- ▶ Procesul de selecție: identificarea aranjamentelor de îngrijire corespunzătoare.
- ▶ Tranziția „mentală” (emoțională/psihologică): adaptarea la mutarea din familia de origine în îngrijirea alternativă.
- ▶ Procesul de planificare: elaborarea unui plan de îngrijire individualizat.

■ Cel mai important însă este să vă asigurați că copilul cunoaște ce se întâmplă în fiecare etapă și are șansa reală de a influența ce se va întâmpla în continuare.

■ Ca și standard minim, trebuie să verificați că aspectele incluse în schema de mai jos au fost discutate cu copilul. În ce măsură puteți face acest lucru depinde de vârsta și gradul de maturitate a copilului.

” [copiii] au dreptul să fie plasați doar pentru a li se satisface nevoile considerate imperative în cadrul unei evaluări multidisciplinare și să le fie revizuit periodic plasamentul; în astfel de revizii, se vor avea în vedere alternative și se vor lua în considerare opiniile copilului.

Recomandarea Rec(2005)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale

UN MOMENT AL INCERTITUDINII

— Momentul premergător mutării în îngrijire alternativă este un moment care va abunda, probabil, în întrebări, îngrijorări și dubii pentru copil. Deciziile dificile care au fost luate în această etapă vor avea un impact uriaș asupra dezvoltării viitoare a copilului.

— Prezenta secțiune discută anumite abilități și metode importante de care puteți face uz pentru a vă asigura că drepturile copilului sunt respectate pe toată durata acestui proces și ulterior.

— Veți constata utilitatea acestor metode și abilități pentru că oamenii sunt mai dispuși să accepte deciziile în luarea cărora au fost implicați. O asemenea abordare va conduce la mai puține probleme odată ce copilul sau tânărul intră în îngrijire.

— Trebuie să vă asigurați că:

- Implicați copilul și ceilalți membri ai familiei în întregul proces. Acest lucru înseamnă oferirea de informații potrivite într-un limbaj pe care aceștia pot să îl înțeleagă și alocarea de suficient timp discuțiilor pe marginea lor.
- Ascultați-le întrebările și preocupările și asigurați-vă că simt că pot să le exprime fără rezerve.
- Luați-le preferințele și nevoile în calcul în procesul de luare a deciziei finale.
- Țineți-i la curent cu ce se întâmplă și motivele pentru care lucrurile se întâmplă astfel.

REȚINEȚI!

■ Informați-i cu privire la ceea ce faceți și cât de des veți comunica. Nu faceți niciodată promisiuni pe care nu le puteți ține!

ETAPA 1: DECIZIA DE A LUA COPILUL ÎN ÎNGRIJIRE

” Statele părți vor veghea ca niciun copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței acestora, exceptând situația în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare [...] că această separare este în interesul suprem al copilului.

Articolul 9, CNUDC

■ Luarea copilului în îngrijire alternativă nu trebuie abordată cu superficialitate. Dacă există alte modalități de a sprijini copiii în mediul familia, această va fi calea urmată întotdeauna, atâta vreme cât este ceea ce copilul își dorește și în interesul superior al acestuia.

” [Decizia] trebuie să se fundamenteze pe o evaluare, planificare și revizuire realizate cu rigurozitate prin intermediul structurilor și mecanismelor stabilite și individualizat pentru fiecare caz în parte de către profesioniști cu calificarea corespunzătoare în cadrul unei echipe multidisciplinare, ori de câte ori este posibil.

Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor - Linia de îndrumare 56

” Plasamentul unui copil trebuie să constituie excepția și să aibă ca obiective primare interesul superior al copilului și integrarea sau reintegrarea socială cu succes a acestuia cât mai curând cu putință; plasamentul trebuie să garanteze o exercitare deplină a drepturilor fundamentale ale copilului.

Recomandarea Rec(2005)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale

■ Nu presupuneți că știți răspunsurile fără a fi explorat și alte opțiuni! Îndepărtarea unui copil din contextul familial este o decizie foarte serioasă.

- Dacă îngrijirea alternativă pare imperioasă, faceți tot ce vă stă în putință pentru a explica respectivului copil de ce este luată această decizie.
- Reasigurați copilul că întreruperea va fi cât mai scurtă cu putință.
- Depuneți toate eforturile pentru a asigura bunăstarea și siguranța copilului.

ETAPA 2: UN MEDIU DE ÎNGRIJIRE POTRIVIT

■ Dacă decizia este că îngrijirea alternativă este cu adevărat în interesul superior al copilului și singura modalitate de a asigura bunăstarea și dezvoltarea acestuia, va trebui să explorați cele mai bune opțiuni pentru plasarea copilului și a fraților sau surorilor acestuia. Vor trebui implicați și alți factori interesați: este important să se asigure că noul mediu de îngrijire este potrivit pentru copil și cea mai bună opțiune de satisfacere a nevoilor majore ale copilului.

■ Copilului și ceilalți membri ai familiei trebuie informați despre proces și toate opțiunile disponibile. Opiniile și preferințele lor trebuie luate în considerare.

” Evaluarea trebuie realizată rapid, cu rigurozitate și atenție. Trebuie să se aibă în vedere faptul că siguranța și bunăstarea imediate ale copilului, alături de îngrijirea și dezvoltarea pe termen lung a acestuia, iar caracteristicile personale și de dezvoltare, contextul etnic, cultural, lingvistic și religios, mediul familial și social, istoricul medical și toate nevoile speciale trebuie acoperite.

Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor - Linia de îndrumare 57

■ Distribuți copilului un exemplar al șablonului de la pagina 18 din broșura **Descoperă-ți drepturile!** astfel încât să se poată gândi la ce este important pentru ei.

■ Informați, discutați, ascultați, analizați, oferiți feedback.

■ Lista de verificare de la pagina 31 vă va ajuta să vă asigurați că ați identificat ce anume este cel mai important pentru copil.

■ Utilizați lista de verificare ca și ghid, nu garanție a succesului.

” Când am fost trimiși la centrul pentru tineri, nu ne-au luat în considerare opinia despre facilitatea la care urmam să fim trimiși. Nu s-au gândit că frații și surorile trebuie să rămână împreună.

Tânăr în îngrijire alternativă, Croația

VORBIND CU COPIII ȘI TINERI

■ Implicarea și participarea copilului în selectarea unui mediu de îngrijire sunt esențiale. Aceștia trebuie să se simtă confortabil cu decizia finală și că cele mai importante preocupări sau dorințe ale acestora au fost luate în considerare. Ca și standard minim, copiii trebuie să înțeleagă motivele care au stat la baza deciziei luate în numele lor.

■ Implicarea copiilor în proces înseamnă să vorbiți cu ei, iar o discuție de calitate necesită o ascultare pe măsură.

- ▶ Nu este greu să vorbim cu copiii și să credem că le-am ascultat opiniile, însă o comunicare autentică necesită un plus de efort. Trebuie să ajungem să cunoaștem copilul și să îi câștigăm încrederea.
- ▶ Deseori, acest lucru înseamnă să vorbim înainte de toate despre lucrurile despre care copilul vrea să vorbească - chiar dacă acestea nu par cele mai importante și pentru proces. Uneori, înseamnă să ne modificăm limbajul, să împărtășim experiențe sau trăiri personale, un gând sau o amintire cu copilul.

■ Participarea autentică a copiilor și tinerilor necesită o comunicare autentică.

■ Comunicarea înseamnă...

- ▶ Copilul trebuie să înțeleagă ce încercați să îi spuneți sau ce încercați să îl întrebați.
- ▶ Copilul este pregătit să vă răspundă cu sinceritate la întrebări - și să vă încredințeze răspunsurile.
- ▶ Trebuie să fiți pregătit să ascultați respectivele răspunsuri și să le luați în serios.
- ▶ Copilul trebuie să fie convins că doriți cu adevărat să aflați ce crede.

■ Amintiți-vă atunci când planificați un mediu de îngrijire pentru copil că profesioniștii trebuie întotdeauna să încerce să asigure un plasament permanent. Modificările frecvente ale mediilor de îngrijire sunt dăunătoare dezvoltării copilului și capacității acestuia de a stabili relații de atașament durabile și pline de semnificație cu persoanele de îngrijire.

” Copilului trebuie să i se garanteze permanența fără întârzieri nejustificate prin integrarea acestuia în familia nucleară sau extinsă sau, atunci când acest lucru nu este posibil, într-un context familial alternativ stabil sau [...] în îngrijire rezidențială stabilă și corespunzătoare.

Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor - Linia de îndrumare 59

— Aruncați o privire asupra comentariilor de mai jos: vi se par cunoscute?

— Există modalități prin care puteți să influențați comunicarea astfel încât copilul să știe că vă pasă și că răspunsurile contează pentru dumneavoastră.

Este important să arătați copilului că vă pasă de ceea ce gândește și că doriți să îl ajutați.

— Găsiți un alt mod de a adresa întrebările! Aflați dacă nu cumva un alt limbaj poate fi mai potrivit, folosiți cuvinte diferite, desene și povestiri. Atunci când copilul alege să nu răspundă, alocați timp pentru a-i câștiga încrederea, vorbiți despre dumneavoastră, povestiți-i despre cum reacționați dumneavoastră atunci când lucrurile nu merg bine.

LISTA DE VERIFICARE: GĂSIREA CELUI MAI BUN MEDIU PENTRU COPIL

Întrebați copilul:

- Dacă are dorințe sau nevoi specifice.
- Ce îl îngrijorează cel mai mult legat de mutare?
- Este important să rămână în același cartier sau să meargă la aceeași școală?
- Dacă există frați sau surori, ar trebui plasați toți împreună? Ce își doresc?
- Ce își doresc ceilalți membri ai familiei - și cum pot ajuta?

Întrebați-vă:

- Cu cine ați mai discutat?
- Sunteți sigur că copilul v-a înțeles? Rugați-l să vă spună ce a înțeles.
- Sunteți sigur că v-a spus ce era important? Spuneți-i copilului că veți face tot ce puteți pentru a-i îndeplini dorințele.
- Care este interesul superior al acestuia? Copilul este de acord cu evaluarea dumneavoastră? Puteți să clarificați prin discuții ce s-a înțeles greșit?

ETAPA 3: FACILITÂND MUTAREA

” Transferul unui copil în îngrijire alternativă trebuie realizat cu maximă sensibilitate și într-o manieră propice copilului, în special prin implicarea de personal cu pregătire de specialitate și, în principiu, fără uniformă.

Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor - Linia de îndrumare 79

CÂTEVA VORBE PLINE DE ÎNȚELEPCIUNE DIN PARTEA ASISTENȚILOR SOCIALI DIN CROAȚIA:

” Există doar câțiva copii care nu pot să comunice: ei răspund bine la tratament și relații de calitate. Sunt dornici să comunice și să construiască o relație bazată pe încredere.

” Chiar dacă știm care este decizia pe care o putem lua, este în continuare important să adresăm întrebări menite să creeze încredere. Trebuie să clădim stabilitate emoțională.

” Dacă ne dorim să avem copiii de partea noastră, asta este ceea ce trebuie să facem: trebuie să fim demni de încredere.

■ Odată ce decizia de a muta copilul a fost luată, va urma o perioadă dificilă de tranziție: copiii vor avea, cu certitudine, multe întrebări, dubii și îngrijorări. Copilul poate să nu fie de acord cu decizia pe care ați luat-o.

- ▶ O relație de bună calitate deja construită vă va ajuta și pe dumneavoastră și pe copil. Dacă simt că sunteți deschis față de ei și cred că pot avea încredere în dumneavoastră, copiii vor fi mai dispuși să vă vorbească deschis.
- ▶ Odată ce v-ați lămurit, asigurați-vă că spuneți copilului exact la ce trebuie să se aștepte. Dacă lucrurile nu s-au decis încă, spuneți copilului - și încercați să îi conturați o idee cu privire la deciziile care vor fi probabil luate.
- ▶ Este foarte important pentru copil să știe la ce se poate aștepta din partea dumneavoastră, mai ales în ceea ce privește contactele viitoare.
- ▶ Încurajați copilul să își exprime orice dorință puternică sau să dea glas oricăror preocupări: spuneți-i că nu este niciodată prea târziu ca acestea să fie integrate în procesul de decizie!
- ▶ Asigurați copilul că veți păstra legătura - chiar dacă sunt șanse ca acesta să fie mutat din localitatea dumneavoastră. Asigurați-vă că știți cum să luați legătura cu el și încurajați-l să facă același lucru oricând dorește.
- ▶ Faceți o listă cu lucrurile despre care trebuie să vorbiți și gândiți-vă la ce povești i-ați putea spune sau ce metode ați putea folosi în cazul în care comunicarea devine dificilă.

CÂȘTIGAREA ÎNCREDERII

■ Copiilor le poate fi greu să se deschidă către cineva din „afară” și să stabilească aceeași relație bazată pe încredere de care este nevoie pentru ca un copil să înceapă să își comunice dorințele, sentimentele și nevoile reale. Este posibil să fiți nevoiți să încercați diferite metode pentru a vedea la care răspunde copilul cel mai bine.

■ Încrederea implică și protejarea intimității copilului. Atunci când copilul vă spune ceva personal despre care credeți că trebuie comunicat și altor profesioniști, explicați acest lucru copilului și reasigurați-l că vor fi informați doar cei care trebuie cu adevărat să știe.

” [Copilul sau tânărul] are dreptul la intimitate, inclusiv acces la o persoană de încredere și la un organism competent pentru consiliere în condiții de confidențialitate cu privire la drepturile sale.

Recomandarea Rec(2005)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale

■ Încrederea are nevoie de timp pentru a se consolida - dar efortul merită.

CUM POT FI
COMUNICATE
DORINȚELE/
NEVOILE

MODIFICĂ
MEDIUL

DESENEAZĂ

Ai anumite
DORINȚE
sau **NEVOI** aparte?

SPUNEȚI O POVESTE

„Știi, când eram eu la școală, orele de știință mă îngrozeau. Eram atât de stresat că aveam dureri de stomac înainte de oră. Nu-mi plăcea de profesor și nici profesorul nu mă plăcea pe mine. Ne enervam mereu reciproc.

Însă mă ajuta foarte mult să mă duc după oră în sala de muzică și să bat la tobe până îmi trecea furia! Nu știu ce m-aș fi făcut dacă îmi lua cineva tobele.

Pe tine ce te ajută când ești supărat sau furios? Ai vrea să încerci ceva dacă ai avea posibilitatea?

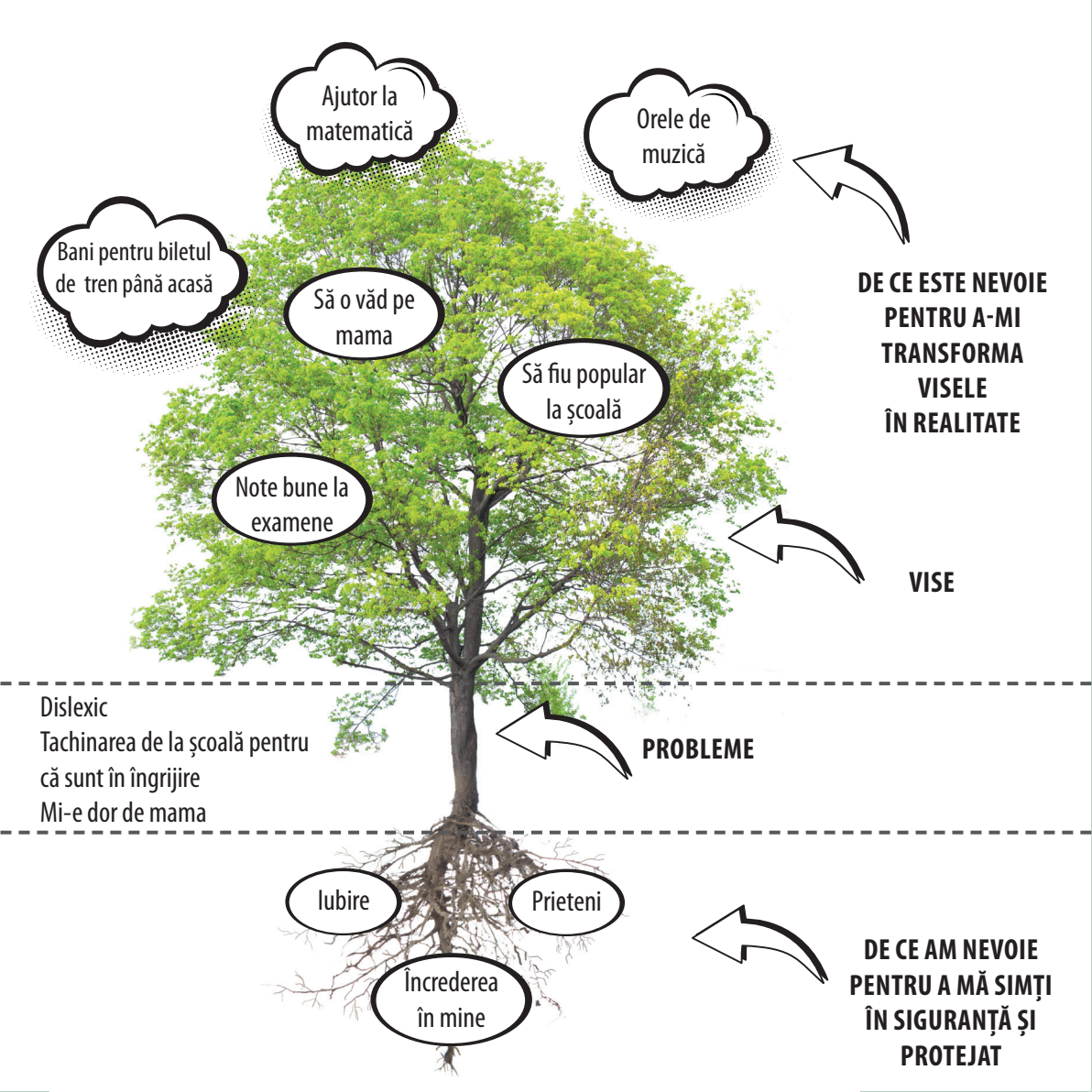
ETAPA 4: PLANUL DE ÎNGRIJIRE

■ Un plan de calitate trebuie să fie un „document viu”! Nevoile copilului se vor modifica în timpul în care este cu dumneavoastră, iar planul trebuie să se modifice în consecință. Puteți folosi o schemă ca cea de alături pentru a explora ariile unde copilul dorește sprijin, protecție sau asistență.

■ Implicarea altor profesioniști în materie de copii în elaborarea unui plan de îngrijire și adoptarea unei abordări multidisciplinare sunt benefice pentru dumneavoastră și copil în egală măsură. Este important să realizați periodic o „revizuire a planului de îngrijire” - măcar o dată la trei luni.

” Un plan individual de îngrijire trebuie elaborat atât pe baza capacităților și abilităților de dezvoltare ale copilului și respectului pentru autonomia acestuia, cât și pe baza menținerii contactelor cu lumea din afară și a pregătirii pentru viața în afara instituției în viitor.

Recomandarea Rec(2005)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale

ASIGURAȚI-VĂ CĂ PROCESUL AFERENT PLANULUI INCLUDE:

- ▶ Discuția cu copilul.
- ▶ Discuția cu membrii familiei, profesorii și alte persoane care cunosc copilul.

■ La final, întrebați-i dacă sunt de acord cu strategia pe care o propuneți sau dacă mai sunt necesare alte completări sau modificări.

ASIGURAȚI-VĂ CĂ INCLUDEȚI ÎN PLAN:

Obiectivele de siguranță și protecție

- ▶ Orice amenințări sau motive de îngrijorare aparte? Cum vor fi acestea monitorizate și soluționate?

Obiectivele de dezvoltare

- ▶ Punctele forte și abilitățile ce trebuie dezvoltate și cum se va obține acest lucru.
- ▶ Lucrurile care par dificile copilului, inclusiv dificultăți de natură școlară, socială și psihologică. Cum vor fi depășite acestea?

■ Pe ce anume vrea copilul să se concentreze planul?

Obiective de egalitate

- ▶ Orice sprijin suplimentar de care copilul are nevoie din motive lingvistice, culturale, de sănătate, de dizabilitate sau din cauza altor factori. Întrebați copilul dacă dorește să fie notat ceva anume.

■ Notați-vă când este următoarea revizuire a planului, în condițiile în care nu se modifică nimic semnificativ.

REȚINEȚI...

Adaptați întrebările la vârsta copilului, nivelul de înțelegere al acestuia, nevoile sau abilitățile specifice, și așa mai departe.

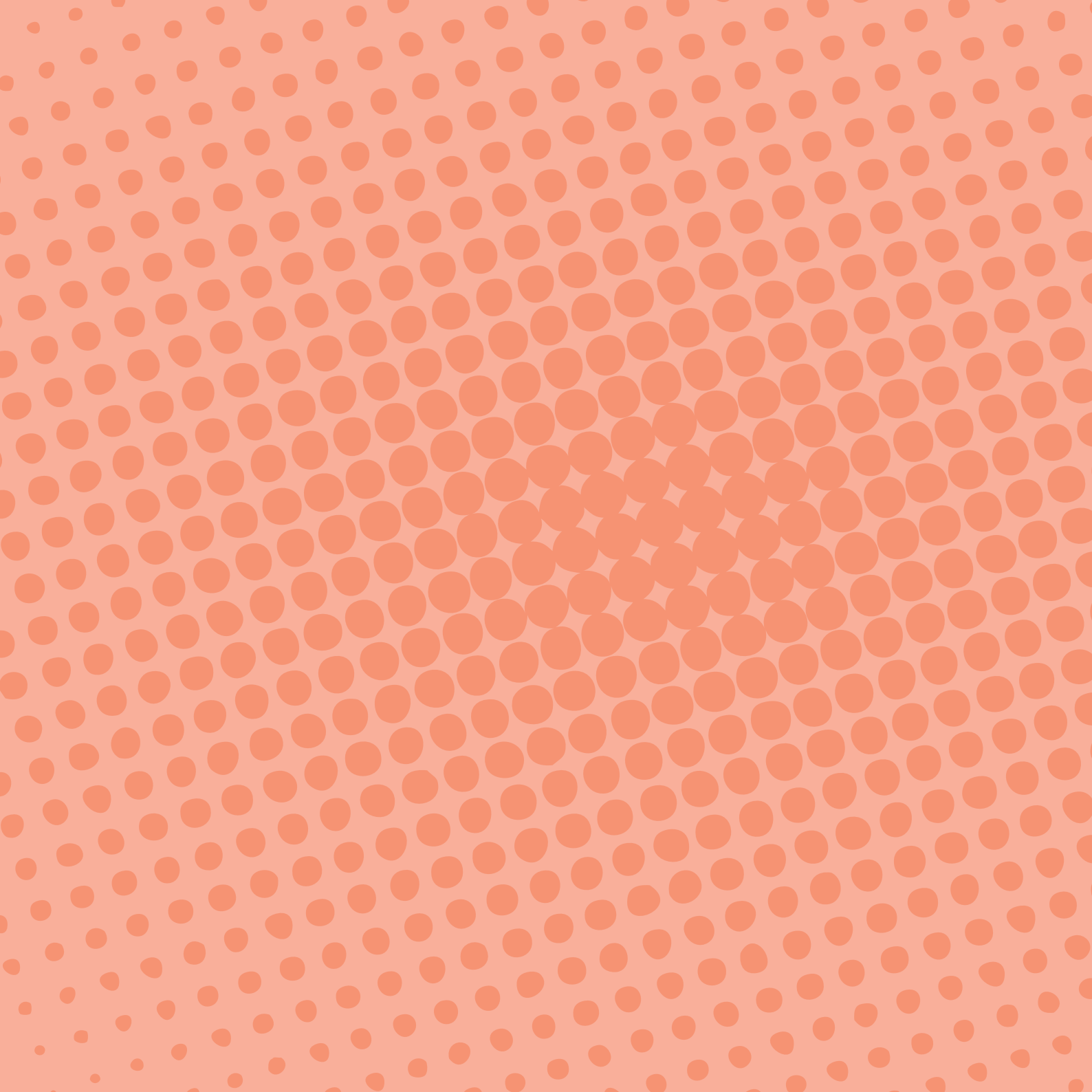
Adresați întrebări, explorați, căutați motive. Ceea ce vedeți nu este întotdeauna tot adevărul!

Încercați să vă puneți în pielea copilului cu care vorbiți: priviți lucrurile din perspectiva acestuia!

Discutați deciziile cu copilul și familia acestuia! Munca dumneavoastră va deveni astfel mai ușoară.

Explorați diferite metode de comunicare: folosiți imagini, povești, jocul și schimbarea mediului.

Capitolul 4

Etapa de îngrijire

PE BAZA DREPTURILOR COPILOR

CE ESTE O ABORDARE BAZATĂ PE DREPTURILE COPILOR?

— O abordare bazată pe drepturile copiilor analizează atât procesul, cât și scopul suprem - analizează unde ne îndreptăm și cum ajungem acolo.

- ▶ O abordare bazată pe drepturile copiilor asigură faptul că toate drepturile copiilor sunt respectate și protejate în mod corespunzător.
- ▶ Aceasta asigură aplicarea principiilor de îndrumare prevăzute în CNUDC.

— O listă a celor mai importante drepturi ale copiilor este disponibilă în graficul de la pagina 16: Ce drepturi au copiii? O listă a principiilor de îndrumare este disponibilă în graficul de la pagina 24: O listă de verificare rapidă a deciziilor și măsurilor.

— Prezentul capitol analizează ce înseamnă o abordare bazată pe drepturile copiilor în practică în anumite domenii unde pot să apară întrebări sau dificultăți.

— Dacă aveți dubii, încercați un test simplu:

- ▶ Puneți-vă în locul lor!
- ▶ Cum v-ar plăcea să fiți tratat dacă ați fi un copil în îngrijire alternativă?
- ▶ Ce înseamnă pentru dumneavoastră drepturile copiilor?

— Iată ce cred copiii și tineri...

Respect

„Respectați copiii și tineri ca pe niște oameni, nu ca pe un produs pe care l-ați realizat”.

Protecție

„Copiii au o poziție șubredă în societate, iar drepturile copiilor le oferă un anumit nivel de protecție. Dar această protecție este posibilă doar atunci când au pe cineva care să îi sprijine atunci când drepturile le sunt încălcate”.

Egalitate

„Drepturile copilului sunt drepturi care, atunci când sunt folosite, permit copiilor să fie egali oamenilor mari”.

Ascultare

„Ascultați copiii și tineri și acționați doar după aceea”.

” Asistentul social are sarcina de a asculta copilul; este treaba sa să asculte, să respecte și să ajute copilul.

Asistent social, Croația

RESPECT: O PERSOANĂ, NU UN PRODUS

— Unele persoane impun respect în mod „natural” - poate pentru că ei sunt conștiincioși, politicoși, buni la sport sau la școală sau din orice alt motiv. În cazul altora, procesul este mai lent pentru că punctele lor forte sunt deseori ascunse sub suprafață.

— Toți copiii și tineri trebuie să fie tratați cu respect și demnitate și au dreptul la respect pentru că aceasta este o parte esențială a sentimentului de a fi apreciat ca om. În lipsa respectului, aprecierea propriei persoane este la un nivel redus în cazul copiilor, iar deseori aceștia devin agresivi sau nu mai comunică. Se pot izola de ceilalți pentru a se proteja.

” Cea mai plăcută parte a muncii mele este sentimentul de împlinire atunci când am ajutat un copil sau un tânăr să depășească o problemă.

Asistent social, Croația

— Care sunt sentimentele dumneavoastră - și cum reacționați - atunci când credeți că abilitățile sau personalitatea dumneavoastră nu sunt respectate de ceilalți?

— Dacă nu manifestăm respect...

- Nu putem să îi protejăm pe copii de ei înșiși sau de ceilalți.
- Nu putem să îi ajutăm să se dezvolte și să își atingă potențialul.
- Nu ne putem aștepta de la ei să participe într-o manieră activă sau responsabilă.
- Nu ne putem aștepta să fim respectați!

— Un copil care nu se simte respectat este un copil care se simte singur pe lume, diferit de ceilalți și neiu-bit. Acest copil va fi probabil mai greu de abordat decât ceilalți copii și sunt șanse reduse să își demonstreze valoarea reală pentru societate.

— Nu vom putea să avem grijă de interesul superior al copiilor dacă nu credem în ei, nu îi încurajăm acolo unde sunt cei mai puternici, nu îi sprijinim și nu le laudăm eforturile, nu capitalizăm micile realizări și nu le arătăm că sunt apreciați și respectați.

— Câteva recomandări pentru asistenții sociali:

- ” Un copil de 3 ani era dificil de controlat și a început să îi muște pe ceilalți copii. Era incapabil să comunice și ne-am gândit ca asta putea fi problema. L-am ajutat să își verbalizeze sentimentele și foarte curând mușcatul a încetat.
- ” Atunci când copiii nu se pot exprima în cuvinte, folosesc desene pentru a-i ajuta să vorbească despre ceea ce simt.
- ” Este important să îi apreciem pe copii și pe tineri, să le construim încrederea. Încerc să scot în evidență la ceea ce sunt buni, și doar apoi trec la probleme. Lauda este importantă. Critica exagerată nu este constructivă.
- ” O tânără a încercat să se sinucidă. Am rugat-o să scrie despre ce o făcea să plângă ori de câte ori se întâmpla asta, așa că a început să țină un jurnal. I-a dat jurnalul asistentului social să îl citească pentru că avea încredere în el. Scrisul în jurnal îi făcea plăcere, scria despre trăirile ei, reamintindu-și chiar anumite momente dificile de când era foarte mică.

CE ÎNSEAMNĂ ACEST LUCRU PENTRU MUNCA DUMNEAVOASTRĂ

Rețineți faptul că copiii cu care lucrați au probabil un nivel foarte scăzut de apreciere a propriei persoane.

Dedicați-le timp pentru a le arăta că în locul unde sunt îngrijiiți **sunt apreciați și respectați**.

Comunicați și construiți relații cu copiii. Cel mai bun mod de a identifica punctele forte ale copilului și de a-l ajuta să înflorească este să avem încredere în el.

Uitați-vă dincolo de suprafață. Încercați să vedeți de ce copilul se poate purta într-un anumit mod, spre ce se îndreaptă interesele sale, ce scoate ce e cel mai bun în el.

Lăudați micile îmbunătățiri. Arătați-i copilului că remarcați eforturile pe care le-a făcut și tăria de care a avut nevoie pentru a începe să se comporte diferit.

Nu cereți prea mult dintr-o dată. Clădiți-i încrederea convenind cu copilul asupra unor sarcini realizabile pe care amândoi știți că pot fi îndeplinite.

Atunci când copilul „eșuează” sau simte că a „eșuat”, **identificați ceva pozitiv în eforturile acestuia.** Explorați împreună motivele pentru care nu a reușit să obțină atât cât și-a dorit - și stabiliți o țintă mai ușor de atins pentru a-i reda încrederea.

Rețineți că trebuie să respectați întotdeauna copilul. Copiii își găsesc singuri drumul într-o lume dificilă - iar copiii cu care lucrați au trăit experiențe mult mai dificile decât mulți alții. Aproape sigur ei se simt nesiguri și au dificultăți atunci când trebuie să aibă încredere în adulți.

Credeți în ei și nu „scoateți” pe nimeni.

EGALITATE

— Ideea de egalitate promovată de drepturile omului nu înseamnă că toți suntem la fel. Nu există doi copii la fel, la fel cum nici doi adulți nu sunt la fel, iar adulții nu sunt cu siguranță la fel cu copiii!

— O înțelegere a egalității privită prin filtrul drepturilor omului sau a drepturilor copiilor se referă de fapt la nediscriminare.

- Aceasta ne spune că oamenii nu trebuie să fie dezavantajați din cauza unor caracteristici care nu prezintă relevanță pentru caz (spre exemplu sexul, originea etnică sau rasială, religia sau convingerile, dizabilitatea, orientarea sexuală, identitatea de gen).
- Ne spune, de asemenea, că fiecare copil este, înainte de toate, un individ. Indiferent care sunt caracteristicile particulare ale copilului, preferințele sau abilitățile acestuia, el va avea în continuare drepturi egale și oportunități egale.

— Egalitatea sau nediscriminarea este unul dintre principiile de îndrumare ale CNUDC.

” [Guvernele] vor lua toate măsurile de protejare a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ținând de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

Articolul 2, CNUDC

CE ÎNSEAMNĂ ACEST LUCRU PENTRU MUNCA DUMNEAVOASTRĂ

NEDISCRIMINAREA

— Nediscriminarea înseamnă că nu trebuie să facem presupuneri despre copiii pe baza culorii pielii, dizabilității fizice, contextului etnic, convingerile religioase, genului, contextului familial, abilităților lingvistice, anturajului, istoricului... sau din orice alt motiv!

— Fără presupuneri!

” Ivan are o dizabilitate de învățare. Acesta nu va putea să folosească singur un calculator - și nu va fi oricum interesat.

- Respectarea principiului nediscriminării înseamnă că nu trebuie să tratăm copiii diferit din cauza unei presupuneri pe care am făcut-o despre aceștia.

— Nu luați decizii pe baza presupunerilor făcute!

” Jasna provine dintr-o familie nomadă. Probabil că familia ei a plecat deja mai departe. Nu mai are niciun rost să încercăm să luăm legătura cu ei!

- Nediscriminare înseamnă că atunci când un copil sau un tânăr necesită o formă specifică și, drept urmare, diferită, de sprijin pentru ca nevoile să îi fie satisfăcute sau pentru a beneficia de aceleași posibilități și oportunități ca și alți copii și tineri, noi vom depune toate eforturile pentru a oferi acest sprijin.

— Oferiți sprijin suplimentar și îngrijire copiilor sau tinerilor care au nevoi speciale!

” Afshan este o fată refugiată din Afganistan. Ea nu înțelege prea bine limba rusă, așa că i-au oferit asistență lingvistică pentru a putea ține pasul la școală.

— Rețineți, de foarte multe ori relația între profesionistul de îngrijire socială și copii este inegală, motiv pentru care este foarte important să ne asigurăm că respectăm drepturile copilului și tânărului pe tot parcursul procesului de îngrijire. Diferențele de statut nu trebuie niciodată să conducă la inegalitate absolută.

— Vă puteți gândi la cazuri în care ați făcut presupuneri similare? Gândiți-vă la ce credeți despre:

- ▶ Refugiați și persoanele strămutate.
- ▶ Cei care vorbesc altă limbă.
- ▶ Copiii cu dizabilități de învățare.
- ▶ Copiii cu anumite convingeri religioase.
- ▶ Nevoile sau alegerile fetelor sau băieților.
- ▶ Identitatea culturală sau etnică.
- ▶ Orientarea de gen sau sexuală.

CONTESTAREA DISCRIMINĂRII

” Anya are o dizabilitate fizică, așa că nu poate lua parte la activitățile noastre sportive. Ea poate să deseneze în timpul în care au loc orele de sport.

— Ce-ar fi dacă...

” Acest termen este înotul... iar dizabilitatea Anyei nu înseamnă că nu poate să înoate! Poate că este o activitate fizică la care este bună.

— Nu faceți presupuneri despre ce pot sau nu pot să facă copiii (cu dizabilități)!

” Anya vrea să fie împreună cu ceilalți copii, iar faptul că este tratată diferit nu este pe placul ei. Poate că există o modalitate de a fi implicată și ea - spre exemplu, ar putea să fie arbitru la meciul de fotbal.

— Încercați să implicați copiii care par să fie „diferiți” - chiar dacă asta înseamnă crearea unor roluri diferite.

” Anyei nu îi place să deseneze și ar prefera să citească o carte sau să cânte la un instrument muzical.

— Dacă o activitate diferită este esențială, ÎNTREBAȚI copilul ce ar prefera să facă.

” Anya ar vrea să poată să ia parte la o anumită formă de exerciții fizice și este perfect capabilă să facă acest lucru. Poate că există și alți copii cu dizabilități în comunitate și vă puteți implica în organizarea de activități sportive „paralimpice”.

— Rețineți că toți copiii au nevoie și sunt îndreptați la sprijinul dumneavoastră.

ASCULTÂND COPIII: COMENTARII ALE TINERILOR ÎN ÎNGRIJIRE ALTERNATIVĂ

A auzi și a asculta sunt două lucruri diferite

- ” M-am plâns de niște lucruri, dar nimeni nu m-a ascultat și nu mi-a luat plângerile în serios.
- ” Am vrut să muncesc și am propus o muncă pe care aș fi putut să o fac. Nu mi-au luat propunerile în serios și mi-au găsit un loc de muncă pentru care nu aveam abilitățile necesare. Nici sugestia, nici opinia mea nu au fost luate în considerare.
- ” Au fost momente când mi-am exprimat opiniile sau ideile, dar acestea au fost respinse fără nicio explicație.

■ Ați simțit vreodată că vorbiți cu cineva, dar mesajul dumneavoastră pur și simplu nu ajunge la aceștia?

■ Ascultarea efectivă a copiilor și tinerilor este esențială atât pentru a le putea satisface nevoile, speranțele și temerile, cât și pentru a le permite să participe într-un mod autentic. Copilul își va pierde interesul de a se implica - iar cuvântul va avea doar un sens limitat - dacă acesta simte că opiniile sale nu sunt auzite sau luate în considerare.

■ Ascultarea nu este întotdeauna ușoară! Este nevoie de concentrare și de mult mai mult decât două urechi, adică de o minte deschisă, sensibilitate față de sentimente, nevoi sau mesaje profunde - și răbdare. Următoarele două pagini ilustrează numeroasele modalități prin care putem eșua în a „asculta” un copil. De interes se pot dovedi și informațiile de la pagina 54 (leșirea din îngrijire) care se referă la cum putem trece dincolo de a asculta copiii și a începe să îi luăm în serios! Ambele cerințe sunt esențiale pentru o participare autentică.

■ Analizați următorul set de exemple de modalități în care putem să nu ascultăm.

**NEACORDAREA ÎNTREGII ATENȚII
COPILULUI: MINEA NE ESTE
LA ALTE LUCRURI**

**ÎNCERCAȚI SĂ VĂ CONCENTRAȚI PE
MESAJUL PE CARE ÎL TRIMITEȚI!! NU VEȚI
„AUZI” CE SPUNE COPILUL DECÂT DACĂ ÎI
ACORDAȚI ÎNTREAGA DUMNEAVOASTRĂ
ATENȚIE**

Mă întreb dacă aș putea
pleca mai devreme astăzi
pentru a mă opri să îmi văd
mama bolnavă.

Am probleme cu unul
dintre ceilalți copii...

Te preocupă ceva despre care
crezi că ar trebui să vorbim?

**LUAȚI CUVINTELE COPILULUI
AȘA CUM LE SPUNE ACESTA**

**ÎNCERCAȚI SĂ „DESCIFRAȚI” ALTE
SEMNALE PE CARE COPILUL LE TRIMITE.
FOLOSIȚI ÎNTREBĂRI DE CONTINUARE
SAU ÎNDEMNE PENTRU A AJUTA COPILUL
SĂ ÎȘI EXPRIME GÂNDURILE SAU
SENTIMENTELE CU
MAI MULTĂ CLARITATE**

Profesorul se ia
de mine și nu mă ajută
când sunt în impas.

Nu e o problemă:
Pur și simplu nu îmi
place
matematica.

Am primit observații
despre comportamentul tău la
orele de matematică: spune-mi
ce nu îți convine.

Adică nu doar mama - și nu doar o dată pe an!

Aș vrea să îmi văd familia mai des.

ÎNȚELEGEREA GREȘITĂ A CUVINTELOR COPILULUI

GÂNDIȚI-VĂ LA CE ÎNTREABĂ DE FAPT COPILUL: ÎNCERCAȚI SĂ REPETAȚI CE A SPUS, FOLOSIND CUVINTE DIFERITE

OK: o să încercăm să aranjăm ca mama ta să vină de ziua „ta.

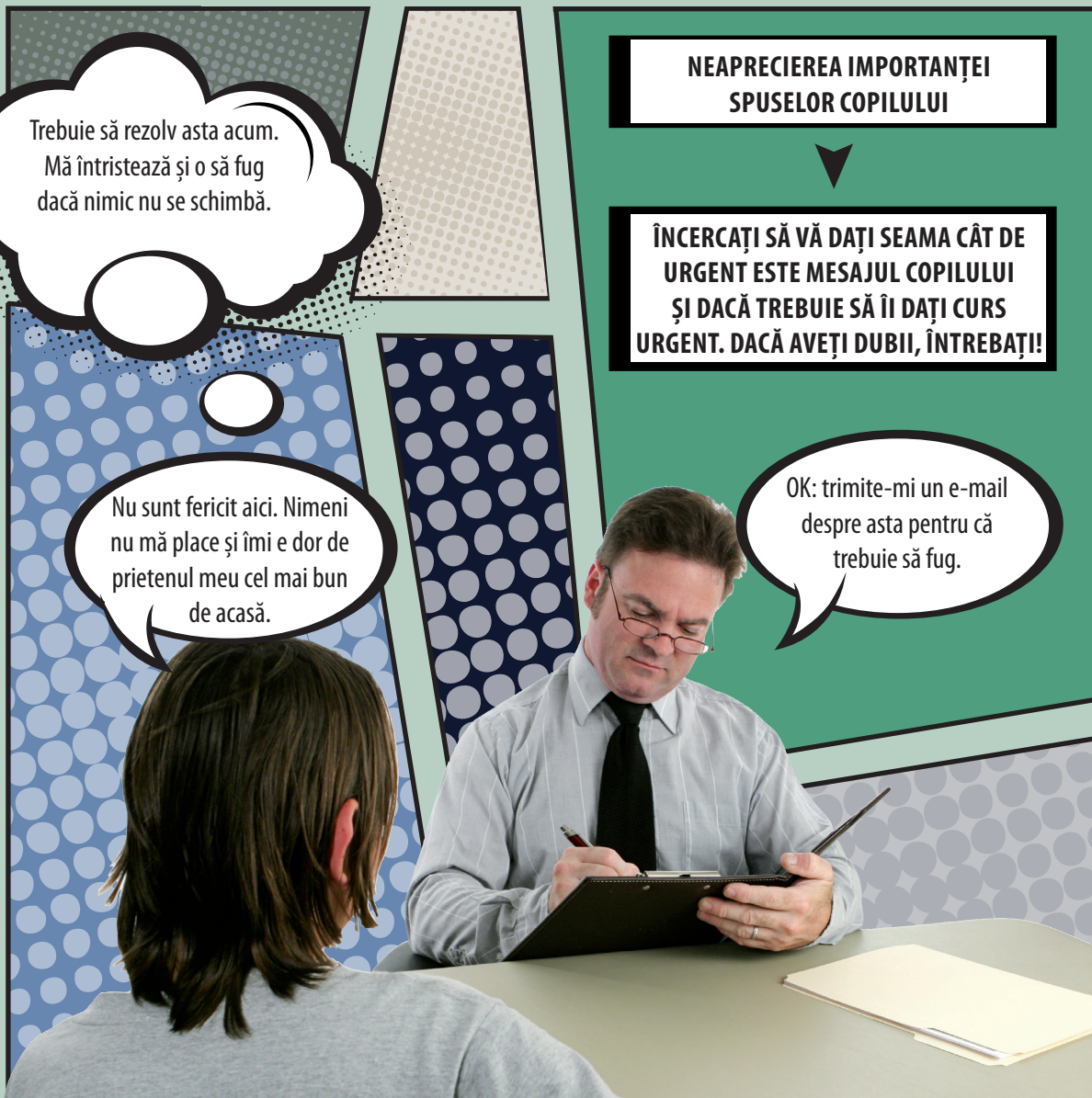
Trebuie să rezolv asta acum.
Mă întristează și o să fug
dacă nimic nu se schimbă.

Nu sunt fericit aici. Nimeni
nu mă place și îmi e dor de
prietenul meu cel mai bun
de acasă.

**NEAPRECIEREA IMPORTANȚEI
SPUSELOR COPILULUI**

**ÎNCERȚAȚI SĂ VĂ DAȚI SEAMA CÂT DE
URGENT ESTE MESAJUL COPILULUI
ȘI DACĂ TREBUIE SĂ ÎI DAȚI CURS
URGENT. DACĂ AVEȚI DUBII, ÎNTREBAȚI!!**

OK: trimite-mi un e-mail
despre asta pentru că
trebuie să fug.

” [următoarele drepturi specifice ale copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale trebuie recunoscute]: dreptul de a avea contact permanent cu familia copilului și cu alte persoane importante; aceste legături pot fi limitate sau excluse doar atunci când este în interesul superior al copilului.

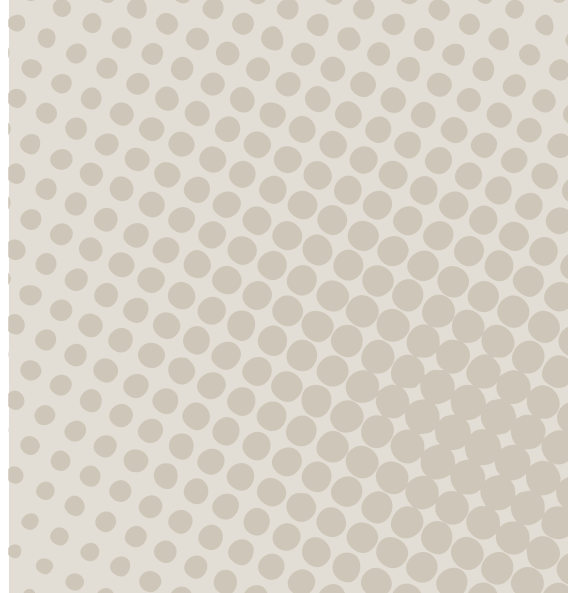
Recomandarea Rec(2005)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale

PROTECȚIE ȘI SPRIJIN

” Ce-ar fi dacă un asistent social ar spune că ia deciziile în numele tău pentru că se teme că vei face o greșeală gravă?

CE SPUN TINERII

- „Adulții cred că au întotdeauna dreptate. Asta afectează încrederea copiilor în propriile decizii. Ar trebui mai degrabă să de clădească nouă încrederea”.
- „Încrederea este o problemă: ar trebui să ni se acorde încredere că putem lua decizii pentru noi înșine”.
- „Învățăm din propriile greșeli!”

— Protejarea copilului este una dintre cele mai importante responsabilități în sarcina celor care se ocupă de îngrijirea acestuia - este poate singura justificare pentru a îndepărta copilul dintr-un context familial. Însă asigurarea protecției unui copil odată ce se află în îngrijire poate implica luarea de decizii dificile din cauza posibilului conflict cu alte drepturi fundamentale.

— În mod aparte, nevoia de a asigura siguranța și supraviețuirea copilului poate intra uneori în conflict cu nevoia de a-l implica în decizii care îl privesc și de a-i lua în considerare opiniile. Abordarea tradițională dă poate prioritate percepției adultului cu privire la siguranță și supraviețuire. Acolo unde există un risc real pentru copil, o abordare bazată pe drepturile copiilor va privi lucrurile din aceeași perspectivă. În centrul oricărei astfel de chestiuni se află acțiunile centrate pe interesul superior al copilului!

— Dar, în multe cazuri, punerea în balanță a diferitelor drepturi foarte importante este o chestiune sensibilă, iar „soluția” nu este întotdeauna foarte evidentă.

PUNEREA ÎN BALANȚĂ A SIGURANȚEI ȘI A OPINIILOR COPILULUI

UN ASISTENT SOCIAL VORBEȘTE

” O fată de 16 ani avea o relație cu un bărbat de 36 de ani. Toată lumea a încercat să o convingă că nu era bine pentru ea, dar nu se putea face nimic. Cea mai bună soluție a fost să încercăm să menținem o relație cu ea.

Fata are acum 19 ani și nu mai este împreună cu respectivul bărbat. Este foarte atentă cu sănătatea ei: menținerea unei relații a fost o lecție din care a învățat cum să evite riscul de sarcină.

Trebuie să încercăm să păstrăm relațiile cu copilul indiferent de costuri, chiar și atunci când nu suntem de acord cu alegerile lui. Copiii trebuie responsabilizați, iar noi trebuie să ne adaptăm sprijinul la vârsta și gradul de maturitate a copilului.

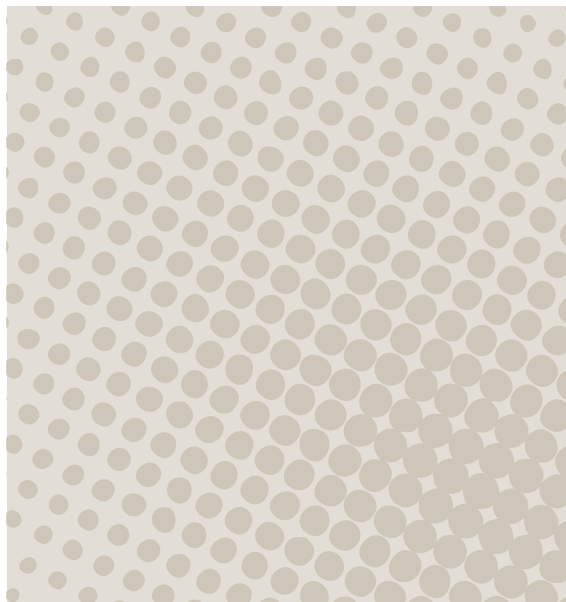
- Uneori, copilul poate avea chiar o perspectivă mai bună asupra pericolelor și riscurilor implicate de o anumită decizie: decizia copilului poate fi chiar cea corectă.
- Acolo unde pericolul nu este prea mare sau riscul de pericol nu este prea ridicat, nevoia ca tinerii și copiii să își asume responsabilitatea pentru riscuri - și pentru consecințele propriilor acțiuni - se poate dovedi mai importantă decât încercarea de a-i controla. Multe depind de vârsta și maturitatea copilului, însă toți copiii trebuie să învețe despre greșeli și despre cum se pot repara. Îi puteți ajuta cu asta.
- Atunci când forțăm un copil sau un tânăr să facă ceva ce nu vrea, riscăm ca acesta să facă exact opusul, dar pe ascuns și fără sprijinul dumneavoastră. O astfel de situație dă naștere la riscuri suplimentare.
- Atunci când trecem peste dorințele unui copil sau tânăr sau când îi ignorăm opiniile, riscăm să îi pierdem încrederea - iar acest lucru poate avea consecințe grave pentru siguranța și dezvoltarea copilului în alte arii.

CE ÎNSEAMNĂ ACEST LUCRU PENTRU MUNCA DUMNEAVOASTRĂ

- Încercați să abordați astfel de decizii cu o minte deschisă: ascultați copilul cu atenție și luați decizia doar după ce i-ați auzit opiniile.
- Discutați cu copilul deciziile dificile și aduceți-i la cunoștință posibilele pericole. Dacă pericolele sunt reale, șansele ca un copil să fie de acord sau măcar să se supună deciziei dumneavoastră sunt mai mari.
- Implicați alte persoane, acolo unde se impune, astfel încât opinii diferite să poată să cântărească în luarea deciziei, iar aceste alte persoane să fie pregătite să sprijine copilul, dacă este necesar. Familia, profesorii sau alți adulți în care copilul are încredere pot da o mână de ajutor în luarea anumitor decizii.
- Dacă nu puteți împiedica un copil să facă un lucru pe care dumneavoastră nu îl considerați înțelept, faceți-vă opinia cunoscută, dar asigurați-l de sprijinul dumneavoastră necondiționat. Asigurați-vă că oferiți acest sprijin, mai ales dacă lucrurile ies rău.
- Dacă sunteți convins că trebuie să treceți peste opiniile copilului pentru a-i proteja interesul superior, încercați să îi explicați de ce faceți acest lucru. Explicarea acțiunilor dumneavoastră va ajuta la menținerea unei relații bazate pe încredere între dumneavoastră și copil.

REȚINEȚI!

— Dezvoltarea rezilienței și obținerea de rezultate pozitive pentru copiii și tinerii care trăiesc în îngrijire alternativă implică o combinație de factori. Un factor de protecție important care joacă un rol crucial în dezvoltarea rezilienței și obținerea de rezultate pozitive este reprezentat de importanța existenței unui relații personale de bună calitate cu cel puțin un adult în etapa de îngrijire.

Capitolul 5

Ieșirea din îngrijire

PLANIFICAREA PROCESULUI

— Pregătirea tinerilor pentru ieșirea din îngrijire și intrarea în lumea adulților este un proces care începe aproape simultan cu momentul în care copilul este luat în îngrijire. Ieșirea din îngrijire poate fi o perspectivă îngrijorătoare pentru tineri, iar perioada premergătoare poate fi plină de întrebări și anxietate. Vor avea probabil nevoie de asigurări și de clarificarea unor aspecte legate de unde vor locui, dacă vor mai beneficia sau nu de sprijin și dacă vor păstra legătura cu persoana de îngrijire sau asistentul social.

— O abordare a procesului de îngrijire bazată pe drepturile copiilor oferă o bază solidă pentru viața de adult, dacă este realizată în mod corespunzător.

CELE PATRU CATEGORII PRINCIPALE DE DREPTURI

— **Drepturile la supraviețuire:** Copilului sau tânărului trebuie să i se satisfacă nevoile primare de sănătate și nutriție.

— **Drepturile la dezvoltare:** Educația și îngrijirea de care copilul beneficiază trebuie să asigure un fundament real în domeniile cheie și trebuie să permită dezvoltarea abilităților specifice ale acestuia.

— **Drepturile la protecție:** Copilul trebuie protejat împotriva violenței și abuzurilor pe toată durata îngrijirii.

— **Drepturile la participare:** Copilul trebuie să fie obișnuit să fie consultat și să i se încredințeze responsabilitatea: acesta trebuie să aibă încredere că opinia și aportul său sunt valide și apreciate.

— O abordare în care copilul sau tânărul este tratat ca o persoană, este respectat și i s-au luat în considerare speranțele, nevoile și abilitățile individuale, trebuie să ducă la un anumit nivel de siguranță fizică și emoțională care îl va ajuta foarte mult mai târziu în viață.

NEVOILE SPECIFICE LA IEȘIREA DIN ETAPA DE ÎNGRIJIRE

— Pe măsură ce un tânăr se apropie de momentul ieșirii din îngrijire, acesta trebuie să fie încurajat din ce în ce mai mult să își ia propriile decizii și să își asume responsabilitatea pentru propriile acțiuni. Sprijinul celor care i-au oferit îngrijirea nu trebuie redus, ci natura acestuia trebuie să se schimbe. În ciuda faptului că tânărul este în continuare un „copil”, va avea nevoie în continuare de îndrumare și de certitudinea că poate apela la cei în care a avut încredere, chiar și în condițiile unui grad mai mare de independență.

” Trebuie depuse eforturi speciale pentru ca fiecărui copil să i se aloce, ori de câte ori este posibil, o persoană specializată care să poată facilita independența acestuia atunci când iese din îngrijire. Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor - Linia de îndrumare 132

O LISTĂ DE VERIFICARE A INFORMAȚIILOR ȘI MĂSURILOR

— În perioada premergătoare tranziției tânărului de la sistemul de îngrijire, va fi util să stați cu acesta și să discutați lista de mai jos. Tânărul trebuie să simtă încrezător cu privire la fiecare punct în parte. Puteți să îi oferiți un exemplar al modelului de plan post-îngrijire la de la pagina 30 a broșurii **Descoperă-ți drepturile!**

” Mă îngrijorează plecarea. Pe de altă parte însă, aștept cu nerăbdare să încep să îmi iau propriile decizii.
Persoană care iese din îngrijire, Finlanda

LUCRURI DE REZOLVAT...

- Asigurați-vă că tineri știu ce urmează să se întâmple în continuare.
- Asigurați-vă că aceștia au un loc sigur unde să locuiască.
- Asigurați-vă că știu care le sunt drepturile după ce ies din îngrijire.
- Asigurați-vă că au informațiile necesare pentru a-și accesa aceste drepturi.
- Asigurați-vă că au deprinderile de bază necesare pentru a trăi o viață independentă - cum ar fi că știu să gătească, să bugeteze, să completeze formulare, să trateze cu companiile de utilități.
- Asigurați-vă că știu la cine pot să apeleze dacă au nevoie de asistență sau îndrumare după ieșirea din îngrijire și că au datele de contact.
- Asigurați-vă că știu că vă pot contacta și pe dumneavoastră!
- Asigurați-vă că știu că nu își pierd drepturile la ieșirea din îngrijire: chiar și după vârsta de 18 ani, ei vor avea în continuare drepturile omului.
- Asigurați-vă că au acces la educație și informații despre ocuparea forței de muncă.

ELABORAREA UNUI PLAN PENTRU IEȘIREA DIN ÎNGRIJIRE - PUNCTE PRINCIPALE

■ La elaborarea unui plan pentru ieșirea din îngrijire, există anumite puncte principale pe care trebuie să le aveți în vedere. Menținerea acestor puncte în prim-plan nu doar că vă ajută să vă concentrați munca pe tânăr, ci asigură în plus și că acesta este pregătit pentru o viață independentă. Revizuirea planului pentru ieșirea din îngrijire trebuie să aibă loc periodic și să reflecte nevoile tânărului.

■ Un copil care iese din îngrijire va fi îndreptățit la o evaluare a nevoilor sale și la sprijin corespunzător după perioada de îngrijire în conformitate cu scopul asigurării reintegrării copilului în familie și în societate (a se vedea Recomandarea Rec(2005)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale).

PARTICIPARE

■ Asigurarea faptului că tânărul este implicat în toate etapele procesului de ieșire din îngrijire este o parte esențială a succesului acestui proces. Tinerii trebuie să știe ce se întâmplă și trebuie implicat activ în orice moment. Cheia către succes este responsabilizarea tânărului cu privire la planul pentru ieșirea din îngrijire. Participarea trebuie să fie întotdeauna relevantă, autentică, adaptată tânărului și corespunzătoare vârstei. Tineri care ies din îngrijire trebuie să fie întotdeauna tratați de toți profesioniștii în îngrijire drept experți în evaluarea propriilor nevoi și a propriei realități.

LOCUINȚE

■ Asigurarea unei locuințe sigure, bine întreținute și accesibile este o parte importantă a etapei de ieșire din îngrijire. Locuințele trebuie căutate pe baza nevoilor tânărului: spre exemplu, apropierea de școală, familie și prieteni. Se află într-o zonă sigură? A fost imobilul supus unei inspecții structurale? Sunt asigurate utilitățile de bază, cum ar fi încălzire, apă, electricitate și gaze naturale?

EDUCAȚIE

■ Educația este o piatră de temelie importantă în dobândirea independenței. Asigurarea posibilității ca tânărul să participe pe deplin la educație este importantă pentru dezvoltarea viitoare și traiul independent al acestuia. Trebuie să discutați cu tinerii despre aspirațiile lor de viitor și sprijinul de care vor avea nevoie pentru a-și atinge țelurile. Pentru a evita abandonul școlar, trebuie să încercați și să identificați, cât mai repede cu putință, orice probleme de învățare sau sociale și să oferiți o gamă de servicii pentru a preveni abandonarea educației. Tinerii care au părăsit sistemul de învățământ sau formare trebuie întotdeauna susținuți dacă decid să revină pe băncile școlii.

LOCURI DE MUNCĂ

■ Deși nu este responsabilitatea dumneavoastră să îi găsiți tânărului un loc de muncă, trebuie totuși să îl sprijiniți în orice mod cu putință. Parte a acestui proces, vă puteți asigura că au un CV sau puteți să îi însoțiți la agențiile de ocuparea forței de muncă sau la interviurile de angajare.

SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE

— Ieșirea din îngrijire poate fi deopotrivă un moment emoționant și îngrijorător pentru tânăr. Trebuie să vă asigurați că acesta se simte încrezător să vi se destăinuie și să vă vorbească despre ce îl îngrijorează. Este crucial să tratați îngrijorările tânărului cu maxim respect și confidențialitate. Problemele legate de sănătatea și bunăstarea tânărului trebuie întotdeauna incluse în plan.

INFORMARE

— Tinerii care ies din îngrijire trebuie să dețină toate informațiile necesare despre serviciile disponibile în localitate, cum ar fi servicii locative, medicale, de protecție socială, etc. Tinerii trebuie să își cunoască drepturile sociale și să poată să acceseze serviciile care vor asigura respectarea drepturilor lor sociale.

— Puteți utiliza lista de verificare de mai jos ca și ghid rapid de referință pentru a vă asigura că planul pentru ieșirea din îngrijire are un caracter practic, este realist și este bazat pe participare.

COMPONENTELE PRINCIPALE ALE PLANULUI PENTRU IEȘIREA DIN ÎNGRIJIRE

Listă de verificare - Componentele principale ale planului pentru ieșirea din îngrijire

Caracterul practic	Planul pentru ieșirea din îngrijire are un element practic și evidențiază nevoia de a duce la îndeplinire sarcini practice care sunt importante pentru o viață independentă?
Caracterul participativ	Este tânărul implicat în fiecare aspect al planului? Este acesta un partener egal în procesul de planificare?
Caracterul realizabil	Sunt obiectivele planului realizabile pentru tânăr și beneficiază acesta de sprijinul necesar pentru atingerea țelurilor?
Caracterul motivant	Planul capitalizează punctele forte ale tânărului și îl capacitează pe acesta să își amelioreze punctele slabe?
Caracterul sustenabil	Planul oferă tânărului o cale clară către susținerea unui trai independent?

DEPRINDEREA DE ABILITĂȚI SOLIDE PENTRU UN TRAI INDEPENDENT

— Deprinderea de abilități solide pentru un trai independent este capitală pentru susținerea unei tranziții cu succes de la etapa de îngrijire. Tinerii trebuie să se simtă împăcați cu propriile decizii. Aceste abilități trebuie deprinse de la începutul sosirii copilului în îngrijire, de vreme ce succesul acestei tranziții de la etapa de îngrijire depinde de aceste deprinderi!

— Abilitățile necesare unui trai independent sunt asociate planului pentru ieșirea din îngrijire și ambele componente trebuie evaluate simultan. Independența nu este ceva ce poate fi obținut de toți tinerii imediat. Este esențial să nu lansăm un tânăr pe calea eșecului stabilindu-i ținte ce nu pot fi realizate sau lipsite de realism. Asigurarea de plasamente semi-independente de sprijin se poate dovedi cea mai bună opțiune pentru tineri, până în momentul în care aceștia au capacitatea de a duce un trai complet independent.

Independența înseamnă a avea capacitatea de a trece prin viață cu o experiență învățată!

Persoană care iese din îngrijire, Serbia

GÂNDIȚI-VĂ LA CUM
AȚI PUTEA SĂ SATISFACEȚI
NEVOILE TÂNĂRULUI ÎN FIECARE
CAZ ÎN PARTE!

Vreau să fiu informată și implicată permanent - până la urmă, este vorba de viața mea!

Persoană care iese din îngrijire, Croația

— Această listă nu este una exhaustivă, dar trebuie să includă:

Locuințe

- ▶ Cunoașterea drepturilor ca și chiriaș.
- ▶ Cunoașterea și înțelegerea contractului de închiriere.
- ▶ Cunoașterea persoanelor la care poate să apeleze pentru asistență locativă.

Abilități de bugetare cu privire la

- ▶ Costurile gospodăriei (cumpărături săptămânale, plata facturilor la utilități, etc.).
- ▶ Chirie (apartament, casă sau împărțirea unei case).
- ▶ Costurile de transport (transportul de la și la școală sau muncă, etc.).

Educație

- ▶ Sprijin pentru transportul de la și la școală sau colegiu.
- ▶ Cunoașterea îndrumătorului școlar și încredere să îl abordeze atunci când apare o problemă.
- ▶ Elaborarea unui plan de educație realizabil pentru a se asigura că tânărul rămâne în învățământ.

Locuri de muncă

- ▶ Asistență cu scrierea CV-ului și completarea formularelor pentru ocuparea unui loc de muncă.
- ▶ Cunoașterea drepturilor ca și angajat.
- ▶ Asistență în participarea la interviuri, la centrele de locuri de muncă și agențiile de ocupare a forței de muncă.

Sănătate și bunăstare

- ▶ Cunoașterea datelor de contact ale stomatologului și medicului.
- ▶ Acces la o persoană de încredere căreia să i se poată destăinui dacă este îngrijorat, anxios sau supărat.
- ▶ Dacă îi sunt administrate medicamente, asigurarea faptului că tânărul poate să își administreze singur medicația și să obțină rețete.

— Tânărul trebuie să fie ajutat la început cu întreținerea locuinței. Elemente cheie sunt în acest sens, printre altele, asigurarea faptului că acesta își cunoaște drepturile ca și chiriaș, că a deprins cunoștințe practice pentru a întreține o locuință și a plăti facturile de utilități, etc.

RECOMANDĂRI ALE TINERILOR CARE TRĂIESC INDEPENDENT

— Tinerii trebuie să:

- ▶ fie sprijiniți de experți și personal într-o manieră pozitivă și încurajatoare;
- ▶ fie educați, încurajați și susținuți să își continue educația;
- ▶ aibă la dispoziție cunoștințele necesare pentru a supraviețui în lumea reală;
- ▶ aibă la dispoziție o locuință sigură;
- ▶ își cunoască drepturile;
- ▶ fie ajutați să obțină un loc de muncă sau un stagiu de practică;
- ▶ fie ascultați, sprijiniți și liniștiți.

Anexa 1

Glosar de termeni

Îngrijire alternativă

■ Tip de îngrijire oferit copiilor și tinerilor care sunt lipsiți de îngrijire părintească. Îngrijirea alternativă este un aranjament convenit sau instituit de o autoritate administrativă sau judecătorească. Termenul de „îngrijire alternativă” înseamnă că, chiar și atunci când trăiește fără îngrijire părintească, copilul trebuie să aibă în continuare un „cămin”, care poate fi o familie substituit, o instituție rezidențială sau orice alt tip de aranjament care va oferi copilului stabilitate, siguranță și sprijin.

Interesul superior al copilului

■ Adulții trebuie să facă ce ce cel mai bine pentru copil. Aceștia trebuie să ia decizii care vor avea cel mai mare impact pozitiv asupra dezvoltării copiilor și tinerilor. Trebuie acordată atenție asigurării participării copiilor și tinerilor.

Persoane de îngrijire

■ Acestea sunt adulții care asigură îngrijirea copiilor și tinerilor. O persoană de îngrijire poate fi părintele biologic sau, în cazul îngrijirii alternative, un adult cu pregătire de specialitate a cărui muncă este supervizată și susținută de alți profesioniști în domeniul îngrijirii. În decursul perioadei de îngrijire alternativă, persoana de îngrijire a unui copil nu trebuie schimbată decât dacă este absolut necesar.

Echipa de planificare a îngrijirii

■ Include asistentul social, membrii familiei de origine, persoanele de îngrijire din îngrijire alternativă și alți profesioniști adulți implicați în luarea deciziilor cu privire la îngrijirea formală a copilului sau a tânărului. Această echipă colaborează cu copilul și tânărul aflat în îngrijire cu privire la toate deciziile legate de îngrijire.

Planul de îngrijire

— Acest plan se referă la modul în care prestatorii de servicii pot să aibă cel mai bine grijă de copii și tineri și asigură că toți care au responsabilități legate de bunăstarea acestor știu ce au de făcut pentru a pune planul în aplicare.

Revizuirea îngrijirii

— Aceasta este o analiză periodică a planului individual de îngrijire. Copilul sau tânărul, persoana de îngrijire și alți profesioniști se adună pentru a discuta alegerile și opțiunile, cum ar fi posibilitatea reintegrării în familia de origine, necesitatea de a modifica aranjamentul curent de îngrijire, alegerea școlilor și așa mai departe.

Copilul

— Copil înseamnă orice persoană cu vârsta sub 18 ani. Copiii cu vârsta de 12 ani și mai mare pot prefera să fie numiți „adolescenți” sau „tineri”. ONU definește tinerii drept persoanele cu vârsta între 15 și 24 de ani.

Serviciile de protecție a copilului

— Acestea sunt organizațiile statului responsabile de copiii aflați în îngrijire alternativă. Ele se asigură că toți copiii care au nevoie de îngrijire alternativă beneficiază de un mediu de îngrijire potrivit, unde pot beneficia de condiții de trai confortabile și sigure. Acestea desfășoară verificări periodice pentru a urmări respectarea acestor condiții. Serviciile de protecție a copilului doresc ce e cel mai bine pentru copiii și tinerii aflați în îngrijire. Ele decid când pot copiii să se întoarcă la familiile lor de origine.

Copiii lipsiți de îngrijire părintească

— Sunt copiii care, din diferite motive, nu locuiesc împreună cu părinții lor.

Drepturile copiilor

— Acestea sunt **drepturile omului** aplicabile **copiilor**, o atenție aparte fiind acordată drepturilor la protecție specială și îngrijiri oferite minorilor, inclusiv dreptul acestora la asociere cu ambii părinți, la **identitate umană**, precum și nevoile primare de hrană, la educație universală suportată de stat, la îngrijire medicală și legi penale specifice vârstei și dezvoltării copilului, la protecție egală a **drepturilor civile** ale copilului, precum și la **nediscriminare** din motive de **rasă, gen, orientare sexuală, origine națională, religie, dizabilitate, culoare, origine etnică** sau alte caracteristici. Interpretările date drepturilor copiilor variază de la a permite copiilor capacitatea de acțiune independentă până la instituirea obligației legale de a asigura absența oricărui **abuz** de natură fizică, psihică și emoțională din viața copilului. Ce înseamnă însă „abuz”, rămâne în continuare de discutat. Alte definiții includ și dreptul la îngrijire și nutriție.

Convenție

— O convenție este un instrument obligatoriu din punct de vedere legal între țări. Convențiile sunt uneori denumite tratate, pacte sau acorduri internaționale.

Consiliul Europei

■ Consiliul Europei este o organizație internațională care a luat naștere în anul 1949 și care are în prezent 49 de state membre. Rolul său este să promoveze drepturile omului, democrația și statul de drept. Acesta stabilește principii democratice comune ce au la bază Convenția Europeană a Drepturilor Omului și alte convenții și recomandări privind protecția persoanelor, care îi includ evident și pe cei 150 milioane de copii ai Europei.

Familia de origine

■ Familia unui copil, însemnând părinții, frații sau surorile, bunicii și alte rude.

Îngrijire de tip familial

■ Îngrijire alternativă oferită într-un mediu familial. În Europa, cele mai frecvente forme de îngrijire în familie sunt:

- ▶ **Îngrijirea de rude** - un aranjament prin care un copil trăiește în familia extinsă sau cu prieteni de familie cu care au fost stabilite anterior relații apropiate.
- ▶ **Îngrijirea în alte familii substitut** - un aranjament prin care un copil este plasat de o autoritate competentă într-o familie, alta decât familia de origine. Familiile de plasament sunt selectate pe baza calificărilor acestora și sunt supravegheate pentru a se asigura că oferă cea mai bună îngrijire cu putință.

Drepturile omului

■ Drepturile pe care le au oamenii, inclusiv copiii, pur și simplu ca urmare a condiției umane a acestora, indiferent de capacitate, cetățenie, origine etnică, gen, limbă, naționalitate, rasă sau orientare sexuală.

Manual de implementare a Liniilor de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor

■ Publicația **Mergând înainte: implementarea liniilor de îndrumare pentru îngrijirea alternativă a copiilor** oferă recomandări practice de utilizare a liniilor de îndrumare ca și sursă de inspirație pentru reformarea sistemelor de protecție socială și îngrijire alternativă. Aceasta evidențiază implicațiile pentru procesul de elaborare de politici și oferă legături cu ceea ce s-a realizat deja în mod efectiv pe teren. Peste toate, manualul oferă o perspectivă și încurajează toți profesioniștii să facă tot ceea ce este posibil în contexte cu resurse insuficiente.

Planul individual de îngrijire

■ Acest plan este conceput de copiii aflați în îngrijire și de echipa de îngrijire împreună. Este gândit să satisfacă nevoile specifice ale copilului și să ia în considerare abilitățile și aspirațiile individuale ale acestuia. Planul nominalizează responsabilii de dezvoltarea emoțională, cognitivă, fizică și socială a copilului și este evaluat periodic în cadrul unui proces denumit revizuirea îngrijirii.

Ieșirea din îngrijire

■ Procesul prin care tinerii sunt ajutați să facă o tranziție lipsită de probleme de la situația de îngrijire la un trai independent. Aici sunt incluse educația, formarea și deprinderea abilităților de viață în timpul îngrijirii și serviciile ulterioare îngrijiri care ajută tinerii odată ce au devenit independenți. Aceste servicii pot include: consiliere, deprinderea de abilități de trai independent după ieșirea din îngrijire, resurse comunitare, exceptarea de la plata taxelor de educație și diferite ale forme de asistență financiară.

Planul pentru ieșirea din îngrijire

■ Un plan pentru ieșirea din îngrijire va include modurile în care tinerii pot fi sprijiniți prin servicii post-îngrijire pentru a rezolva problemele care pot să apară după ieșirea din îngrijire. Acesta este elaborat pentru a reduce nivelul de stres aferent ieșirii din îngrijire și deprinderii traiului independent.

Echipele multidisciplinare

■ Echipele multidisciplinare sunt formate din personal cu diferite specializări profesionale și diferite domenii de expertiză. Aceste echipe au capacitatea de a răspunde clienților care au nevoie de ajutor care implică mai mult decât un singur domeniu profesional. Echipele multidisciplinare sunt deseori discutate în același context ca și activitățile comune, activitățile inter-agenții și activitățile în parteneriat.

Ombudsman

■ Ombudsmanul (denumit uneori și Avocatul poporului) este o persoană numită de guverne pentru a se asigura că drepturile omului sunt respectate de stat, organizații private și indivizi. Dacă un Ombudsman nu este numit în mod specific pentru copii, Ombudsmanul general trebuie să aibă cunoștințe despre drepturile copilului. Atunci când tinerii sau copiii reclamă încălcări ale drepturilor lor, Ombudsmanul are sarcina de a iniția o investigație și de a propune soluții. În anumite țări, există un Ombudsman special numit pentru copii și tineri. Ombudsmanii europeni specializați în problemele copiilor și tinerilor au format Rețeaua europeană a Ombudsmanilor pentru copii: <http://crin.org/en/enoc>

Plasament

■ Termenul „plasament” analizat într-un sens larg este definit drept „situația în care un copil este plasat zi și noapte în afara mediului său familial”, într-o instituție de dimensiuni mai mari sau mai mici, un sat al copiilor SOS, o unitate rezidențială, o familie de plasament, etc. Termenul „context de plasament” acoperă toate tipurile de plasament.

Standardele de calitate a îngrijirii

■ Acestea sunt standardele care garantează un nivel adecvat de îngrijire. Standardele de calitate a îngrijirii trebuie să existe în toate aranjamentele de îngrijire și trebuie respectate în decursul materializării tuturor aspectelor îngrijirii: admisie, procesul de planificare, perioada ulterioară îngrijirii, procedurile de protecție a copilului și așa mai departe. Standardele Quality4Children (Q4C) sunt doar un exemplu de standarde de calitate a îngrijirii:

www.quality4children.info

Îngrijire rezidențială

— Aceasta este o formă de îngrijire alternativă care nu are loc în familie, ci este asigurată în contexte de grup mai extinse sau mai restrânse, de profesioniști plătiți care lucrează în schimburi. Atunci când un centru de îngrijire adăpostește un număr mare de copii, care poate fi chiar de 300, este vorba de îngrijire instituțională. Condițiile și calitatea îngrijirii în cadrul unui astfel de model îngreunează exercitarea de către copii a drepturilor pe care le au. Multe state europene înlocuiesc instituțiile cu modele de îngrijire în familie în cadrul unui proces denumit „deinstituționalizare”.

SOS Satele Copiilor

— Este un model de îngrijire în familie, prin care un copil care a pierdut îngrijirea părintească poate să crească într-un mediu familial de îngrijire. Persoana de îngrijire din partea SOS conduce familia SOS și este direct responsabilă de îngrijirea și dezvoltarea copilului.

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului

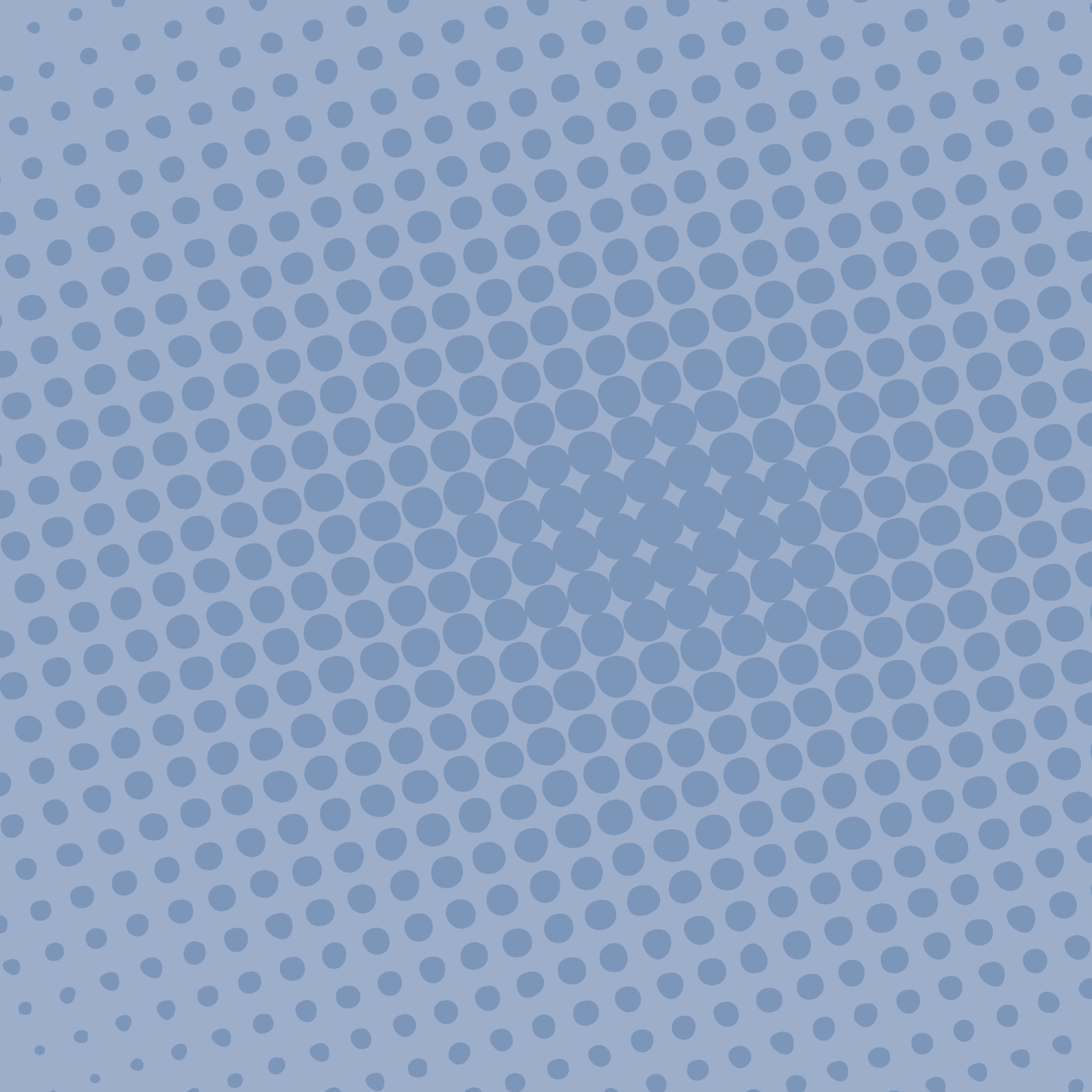
— Reprezintă un set de standarde și obligații agreeate la nivel internațional și menite să protejeze și să promoveze drepturile tuturor persoanelor cu vârsta sub 18 ani. Aceste drepturi au rolul de a asigura că copiii cresc în cele mai bune condiții cu putință - se dezvoltă și învață într-un mediu sigur, au acces la o îngrijire medicală de calitate și participă pe deplin la viața de familie, culturală și socială.

Liniiile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor

— Liniiile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor (2009) au devenit un instrument important pentru factorii de decizie și prestatorii de servicii din domeniul îngrijirii copiilor în soluționarea vulnerabilităților speciale ale copiilor privați de propriile familii. Ele marchează o transformare politică fundamentală punctând statelor faptul că ele trebuie să investească în consolidarea capacității familiilor și a mecanismelor de prevenire a separării, ca și prioritate absolută.

Tineri care ies din îngrijire (persoane care ies din îngrijire)

— Se referă la tineri care ies din îngrijire pentru că au împlinit vârsta de la care nu mai sunt îndreptățiți la protecție și asistență de specialitate în cadrul sistemului de îngrijire.

Anexa 2

Aflați mai multe și implicați-vă

Programul Consiliului Europei „**Construind o Europă cu și pentru copii**” a fost inițiat pentru a promova drepturile omului specifice copiilor și a proteja copiii împotriva oricăror forme de violență. Echipa însărcinată cu derularea programului se ocupă de anumite aspecte, cum ar fi violența în familie și la școală, educația în materie de drepturile omului, copiii și Internetul, precum și copiii și sistemul de justiție. Drepturile și nevoile specifice ale copiilor lipsiți de îngrijire părintească sunt luate în considerare, în special în contextul accesului la educație, serviciilor sociale, de sănătate și legale și dreptului de participare. Vizitați pagina web www.coe.int/children pentru mai multe informații despre convenții, întruniri și publicații.

— **SOS Satele Copiilor** este o organizație neguvernamentală și non-profit dedicată copiilor care oferă servicii directe în domeniul îngrijirii, educației și sănătății copiilor supuși riscului de a pierde îngrijirea părintească sau care au pierdut această îngrijire părintească. Misiunea organizației este și să consolideze capacitatea persoanelor de îngrijire și familiilor copiilor și a comunităților acestora de a le furniza o îngrijire adecvată. SOS Satele Copiilor susține și promovează drepturilor copiilor lipsiți de îngrijire părintească. Fondată în anul 1949, operațiunile organizației acoperă 130 de țări și sunt ghidate de spiritul CNUDC. www.sos-childrensvillages.org

— Standardele **Quality4Children (Q4C)** sunt o colecție de 18 standarde de calitate pentru îngrijirea alternativă a copiilor din Europa. Procesul de elaborare a standardelor Q4C a avut la bază „spunerea de povești”, o metodă de cercetare bazată în cea mai mare măsură pe participare, care a implicat aproape 500 de persoane din 32 de țări, inclusiv copii, tineri, familii de origine, persoane de îngrijire, asistenți sociali și alți factori interesați. Standardele Quality4Children au fost lansate în luna iunie 2007 în cadrul Parlamentului European de cele trei organizații inițiatoare: SOS Satele Copiilor, Organizația Internațională de Îngrijire în Familia Substitut (IFCO) și Federația Internațională a Comunităților Educative (FICE). De la acel moment, cele trei organizații au promovat implementarea standardelor în politicile și practicile naționale de îngrijire. Copiii și tineri, precum și persoanele de îngrijire, sunt încurajați să cunoască și să utilizeze Standardele Q4C în propriile contexte de îngrijire.

www.quality4children.info

— **Rețeaua Socială Europeană (RSE)** este o organizație non-profit și o rețea independentă a serviciilor sociale publice locale din Europa. **RSE îi aduce laolaltă pe cei care concep, gestionează și prestează servicii sociale din autoritățile publice din întreaga Europă. RSE susține dezvoltarea de politici sociale și practici de îngrijire eficiente prin schimbul de cunoștințe și experiență.** RSE este o rețea de organizații membre care sunt asociații de directori de servicii sociale; autorități regionale, provinciale, județene și locale; agenții de finanțare și reglementare, universități, organisme de cercetare și dezvoltare care lucrează îndeaproape cu autoritățile publice pentru dezvoltarea serviciilor sociale.

— **Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor** În anul 2009, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat Liniile de îndrumare privind îngrijirea alternativă a copiilor. Aceste linii de îndrumare oferă recomandări cu caracter critic cu privire la implementarea drepturilor copilului în cazul copiilor lipsiți de îngrijire părintească sau supuși riscului de a pierde această îngrijire. Liniile de îndrumare s-au construit pe două principii de bază, și anume „necesitatea” și „adecvarea”; acestea prevăd, în mod esențial, că niciun copil nu va fi plasat în îngrijire alternativă atunci când eforturile de consolidare a familiei ar fi fost o soluție mai potrivită, iar atunci când necesitatea este evidentă, alegerile făcute cu privire la îngrijirea acordată copilului trebuie să fie adecvată pentru fiecare caz în parte. Pentru a materializa această promisiune de adecvare la fiecare caz în parte, liniile de îndrumare evidențiază cu claritate faptul că este necesară o plajă diversificată de opțiuni, spre exemplu bazată pe familie, asimilată familiei, căsuțe de tip familial, etc., care să garanteze drepturile copilului, standardele de calitate ale îngrijirii și o îngrijire și o atenție individualizate indiferent de modul în care aceste opțiuni sunt definite la nivel național.

— Aceste principii și o înțelegere mai amplă a acestor linii de îndrumare, sunt elaborate în manualul **Mergând înainte**. Această publicație a fost concepută în mod specific pentru a promova implementarea liniilor de îndrumare în politici și în practică. Materialul **Mergând înainte** evidențiază un număr de 40 de practici promițătoare din întreaga lume care răspund multor probleme ridicate în aceste linii de îndrumare. Manualul elaborează pe marginea principiilor necesității și adecvării și susține fără echivoc o abordare profesională și bazată pe participare a proceselor decizionale, susținută de un angajament față de reacții individualizate ale serviciilor sociale, ghidate de o analiză individualizată a interesului superior al copilului.

Anexa 3

Legături utile

CONSILIUL EUROPEI

Recomandarea Rec(2005)5
a Comitetului de Miniștri a
Consiliului Europei cu privire la
drepturile copiilor care trăiesc
în instituții rezidențiale

■ www.coe.int/children

(selecți „copii în îngrijire”, disponibil în mai multe
limbi)

Activitatea Consiliului Europei
în materie de copii instituționalizați

■ www.coe.int/familypolicy

(selecți „copii în instituții rezidențiale”)

Recomandarea Consiliului Europei
privind copiii (servicii prietenoase
pentru copii, participarea
copiilor și tinerilor, etc.)

■ [www.coe.int/t/dg3/children/KeyLegalTexts/
CMRec_en.asp](http://www.coe.int/t/dg3/children/KeyLegalTexts/CMRec_en.asp)

Programul Consiliului Europei
„Construind o Europă
cu și pentru copii”

■ www.coe.int/children

Publicația Consiliului Europei
„Drepturile copiilor
în situație de risc și aflați în îngrijire”

■ <http://book.coe.int/>

(tastați titlul, disponibil și în limba franceză)

Broșura Consiliului Europei și a
SOS Satele Copiilor Internațional
„Descoperă-ți drepturile!”

■ <http://www.coe.int/children>

(selecți „copii în îngrijire”; disponibil în mai multe
limbi)

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului

■ Textul complet al Convenției:
www2.ohchr.org/english/law/crc.htm

■ Versiunea pentru copii:
www.unicef.org/voy/media/rights_leaflet.pdf

■ Verificați disponibilitatea CNUDC
în limba dumneavoastră la adresa:
www.unicef.org/voy/explore/rights/explore_2781.html

Unicef: Fondul Națiunilor Unite pentru copii

■ www.unicef.org

Vocile tinerilor

■ www.unicef.org/voy/explore/rights/explore_155.html

■ www.unicef.org/protection/files/Parental_Care.pdf

Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor

■ www.crin.org/docs/DRAFT_UN_Guidelines.pdf

Mergând înainte: Implementarea Liniilor de îndrumare privind îngrijirea alternativă a copiilor

■ [http://www.unicef.org/ceecis/UN_Handbook_\(English\)_FINAL_22_02_13.pdf](http://www.unicef.org/ceecis/UN_Handbook_(English)_FINAL_22_02_13.pdf)

SOS SATELE COPIILOR INTERNAȚIONAL

SOS Satele Copiilor

■ www.sos-childrensvillages.org

Leșind din îngrijire la limita de vârstă

■ <http://www.york.ac.uk/inst/spru/pubs/pdf/ageing.pdf>

Campania „Eu contez”

■ <http://www.sos-childrensvillages.org/what-we-do/child-care/quality-in-care/advocating-quality-care/imatter>

Documentele de informare ale campaniei „Eu contez”

■ <http://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/4db9fb60-81a8-4822-91f2-389c1454db93/091015-Briefing-Paper-web.pdf?ext=.pdf>

■ <http://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/a682ba24-bb0d-4031-a20aed23955d9d14/1005-Briefing-Paper-2-EN.pdf?ext=.pdf>

■ <http://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/c11d211e-8dd1-4953-8369-8297adbdc6c3/1106-BriefingPaper3-EN.pdf?ext=.pdf>

■ <http://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/46ce2409-48e3-4216-bd6b-4c729576d436/BriefingPaper4-WEB.pdf?ext=.pdf>

■ <http://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/1d310514-d9c6-48af-a9d0-1c4e77777d0c/BriefingPaper5-WEB.pdf?ext=.pdf>

Cercetare colegială (peer research)

■ <http://resources.leavingcare.org/uploads/4930033912d6945c6145340f3d6056bb.pdf>

■ <http://www.sos-childrensvillages.org/what-we-do/child-care/quality-in-care/leaving-care-good-practice>

Campania „Să îți pese de mine”

■ <http://www.sos-childrensvillages.org/what-we-do/child-care/quality-in-care/advocating-quality-care/care-for-me>

ALTELE

Standardele Quality4Children (Q4C)

■ www.quality4children.info

■ versiuni disponibile în 24 de limbi:
www.quality4children.info/content/cms,id,89,nodeid,31,_country,at,_language,en.html

Power4Youth

■ www.power4youth.eu

Rețeaua europeană a Ombudsmanilor pentru copii

■ <http://crin.org/enoc/members/index.asp>

Rețeaua Socială Europeană

■ Raportul Tineri vulnerabili în tranziție — <http://www.esn-eu.org/raw.php?page=files&id=340>

■ Raportul Grupului de lucru pentru sănătate mintală — <http://www.esn-eu.org/raw.php?page=files&id=39>

■ Rupând cercul defavorizării (raport privind copiii și familiile și serviciile sociale) — <http://www.esn-eu.org/raw.php?page=files&id=43>

■ Raportul Dezvoltarea îngrijirii în comunitate — <http://www.esn-eu.org/raw.php?page=files&id=34>

■ Raportul studiului Servicii de sprijin pentru familii și creșterea copiilor — <http://www.esn-eu.org/raw.php?page=files&id=417>

■ Serviciile copiilor Raportul Combaterea sărăciei, promovarea bunăstării — <http://www.esn-eu.org/raw.php?page=files&id=240>

Organizația Internațională de Îngrijire în Familii Substitut (IFCO)

■ www.ifco.info/

Federația Internațională a Asistenților Sociali

■ <http://ifsw.org/>

Federația Internațională a Comunităților Educaționale (FICE)

■ www.fice-inter.org/

ChildOnEurope: Rețeaua Europeană a Observatoarelor Naționale ale Copilăriei

■ www.childoneurope.org

CRIN: Rețeaua de Informare privind Drepturile Copilului

■ www.crin.org

Rețeaua pentru o Îngrijire mai Bună (Better Care Network)

■ <http://crin.org/bcn/>

